

VI. Tværfakultære centre og eksterne forskningscentre m.v.

Som noget nyt har Københavns Universitet i år opfordret alle eksterne forskningsinstitutioner med lokaler på universitetet til – i lighed med universitetets egne institutter – at indsende en kort årsberetning til Københavns Universitet Årbog 1985.

Da universitetet meget gerne ser, at dets årbog også afspejler virksomheden som værtsinstitution, er det glædeligt at konstatere den store velvilje, hvorved opfordringen er blevet modtaget.

1. Laboratoriet for Cancerbiologi

Laboratoriets projekter

- 1) Identifikation og karakteristika af tumorassocierede antigener med betydning for neoplastisk celleprogression.
- 2) Identifikation af metastaseassocierede genskvenser i murine og humane tumorer.
- 3) Fænotyper af morbus Hodgkin celler.
- 4) Videreudvikling af teknologier til produktion af murine og humane monoklonale antistoffer. Projektet inkluderer produktion af DNA-rekombinant antistoffer, samt in vitro antigen priming.
- 5) Identifikation af molekyler associerede med humane leukæmiske celler.
- 6) Identifikation af HY-kodede molekyler.
- 7) Den biologiske signifikans af sammensatte receptorer i membranen.

1. Dette projekt indebærer en udtalt grad af cellekulturarbejde. Således bliver der til stadighed gjort forsøg på etablering af nye lungetumorer og cellerlinier, såvel som der genereres antistofproducerende hybridomer af både murin og human oprindelse og med både konventionel immunisationsteknik og ved in vitro antigen priming. Det stigende omfang af DNA arbejde, som både dette projekt samt projektet over metastaseassocierede gener har, nødvendiggør også i endnu større udstrækning end tidligere masseproduktion af kultiverede celler (i størrelsesorden flere

gram). Vi håber med projektet for identifikation af antigener med association til humant pladecellecarcinom i lungerne samt studierne over den biologiske effekt af denne epitop via blandt andet anvendelse af konvertering af kulhydratpitopen til en proteinepitop via produktion af anti-idiotypiske antistoffer at forøge vor forståelse af tumorcelleprogression. Samtidig synes identifikationen af en vækstoffaktoreffekt af den med SCL associerede kulhydratpitop at være det første eksempel på, at det genetiske grundlag for sådanne kulhydratpitoper kan tilhøre familien af oncogener.

2. Metastaseprocessen er en af de afgørende stigmata ved maligne neoplasmer. Det er derfor af essentiel betydning, at det genetiske grundlag for metastaseaktivitet belyses. Det er på denne baggrund, at vi nu i omkring 9 år har søgt efter molekyler, der er associerede med metastatisk aktivitet i håb om ad den vej at kunne identificere de tilsvarende gener. I Lewis lung carcinomet har vi således identificeret et glycoprotein på 45.000 d., og det tilsvarende gen er klonet i samarbejde med andre forskergrupper. Dette gen synes at være det første, der direkte kan relateres til metastatisk aktivitet i en given malign neoplastisk cellepopulation.

3. De biologiske karakteristika af den maligne celle ved morbus Hodgkin har i en årrække været genstand for diskussion. Væsentlige bidrag til videre evaluering af dette problem synes i særlig grad at kunne hentes fra studier af etablerede cellerlinier af maligne celler fra Hodgkin læsioner. Vi etablerede for 6 år siden en celle linie fra en Hodgkin læsion (kun én anden linie var rapporteret). Analyser af denne linie indicerede en makrofag/monocyt oprindelse af den maligne cellelinie. Senere har vi etableret yderligere 3 cellerlinier fra Hodgkinlæsioner. Der foreslås nu, at de fænotypiske karakteristika af disse linier undersøges nærmere, inklusive for deres indhold af retrovirus genskvenser. Det er håbet med disse analyser på længere sigt at få en bedre indsigt i patogenesen for morbus Hodgkin.

4. Forbedring af teknologi til produktion af både murine og humane monoklonale antistoffer har fokuseret på 2 problemer: (i) etablering og optimering af in vitro antigen priming systemer og (ii) for de humane antistoffers vedkommende udvikling af forbedret malige fusionspartnere. Hertil kommer, at vi indenfor de sidste år har arbejdet med konstruktion af antistoffer produceret ved DNA rekombinant teknologi. In vitro antigen priming modeller har betydning både for produktion af murine og humane antistoffer. Murine antistoffer mod antigener, som mus er tolerante imod er således vanskelige at generere, men sådanne antistoffer er ofte af interesse at have. Én af vore medarbejdere i laboratoriet har etableret en in vitro antigen priming metode. Med denne metode er det lykkedes at producere antistoffer mod fylogenetisk velkonserverede epitoper, herunder også epitoper, der er af betydning i cancerdiagnostik såvel som i cancerbiologiske undersøgelser. For de humane antistoffer har in vitro antigen priming systemer for humane lymfoide celler været afgørende for bred applikation af human hybridom teknologi, såvel som andre metoder til produktion af humane monoklonale antistoffer. Vi har således primært fokuseret på applikation af in vitro priming af humane celler med henblik på produktion af humane antistoffer rettet mod en kulhydratpitop, som vi har vist har høj specificitet for humant planocellulært lungecarcinom. Endelig er vi sammen med amerikanske kollegaer gået i gang med at producere monoklonale antistoffer ved DNA rekombinant teknologi.

5. Dette arbejde har pågået i nu mere end 5 år, og har kontinuerligt været støttet af National Cancer Institute, NIH, USA. Arbejdet med identifikation af molekyler associeret med leukæmiske celler omfatter både human og murin antistofsanvendelse. Sådanne antistoffer er produceret i vort laboratorium og publiceret. Arbejdet inkluderer både murin og human hybridomteknologi og inkluderer derfor omfattende vævskulturarbejde, som er forbundet med produktion af sådanne antistoffer. Arbejdet fokuserer for øjeblikket på ændring i ekspresion af leukæmispecifikke antigener som følge af differentiationsinduktion såvel som den biologiske rolle af de leukæmiassocierede antigener. En belysning heraf inkluderer produktion af anti-idiotypiske antistoffer rettet mod de antistoffer, der identificerer leukæmi-specifikke antigener.

6. Dette arbejde foregår i meget vid udstrækning sammen med Institut for eksperimentel Immunologi og kun vævsdyrkningsarbejdet foregår hos os. Projektet tager sit udgangspunkt i identifikation af HY-kodede molekyler i et forsøg på at identificere cellemembranstrukturer, der er specifikke for hankønsceller. Sådanne molekyler har vist sig at eksisterer ud fra cellulære immunreaktioner, mens de humorale im-

munreaktionr ikke har været overbevisende. Dette kan skyldes, at de kromosomassocierede antigener er fylogenetisk meget velkonserverede, og vi forsøger derfor ved in vitro antigen priming at producere antistoffer mod de hypotetiske HY-kodede molekyler.

7. Dette arbejde har sit udgangspunkt i, at normale og mere velkonserverede cellemembran-komponenter kan ændres i forbindelse med malign transformation. Vævstypeantigener (MHC) og insulinreceptoren er således typiske eksempler på velkonserverede membranstrukturer, der kan være ændrede i forbindelse med malign transformation. Vi foreslog derfor for 4 år siden ud fra præliminære forsøg med humane celler, at den tunge kæde af vævstypeantigenet kan være associeret med insulinreceptoren. Dette er nu substancieret eksperimentelt. Tanken er således, at B2-microglobulin udskiftes med en ligandreceptor, in casu insulinreceptoren, og at den biologiske funktion af MHC primært er som underenhed i komplekse ligandreceptorer. Dette kan have vidtrækkende biologisk betydning inkl. for maligne cellers opførsel i organismen.

Lennart Olsson

2. EUROTRA-DK

Historie:

Danmark underskrev oktober 1984 kontrakt om deltagelse i EF-projektet EUROTRA. EUROTRA er EF-Kommissionens maskinoversættelsesprojekt, et forsknings- og udviklingssamarbejde mellem Kommissionen og de 10 medlemslande.

Den danske EUROTRA-gruppe, EUROTRA-DK, har altså nu eksisteret i godt et år og er vokset til 13 medarbejdere ved udgangen af 1985, - svarende til 9 heltidsansatte. En del af de ansatte har hel eller delvis orlov fra stillinger ved Københavns Universitet og Handelshøjskolen i København.

EUROTRA-DK har fået lokaler i Amagerbyggeriet, hvor der bl.a. er indrettet maskinstue og to terminalrum. Der er anskaffet en datamat, VAX 750 med pladelager og båndstation.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 7,5.

Professorer: B. Maegaard, E. Spang-Hanssen

Lektorer: P. Andersen, F. Boje, S. Heger, H. Ruus, H. Selsø Sørensen, O. Tøgeby.

Forskningsstipendiater: H. Jensen, G. Helweg Johansen, C. Toubro.

TAP: Antal årsværk: 1,5.
A. Hartnack, S. Rasmussen.

Gruppens virksomhed:

Maskinoversættelse betyder oversættelse af tekster fra et naturligt sprog til et andet ved hjælp af edb. For 30-35 år siden forsøgte man at lave oversættelsessystemer, der hovedsageligt bestod af en stor ordbog, altså f.eks. en russisk-engelsk ordbog ved oversættelse fra russisk til engelsk. Det viste sig dog ret hurtigt, at opgaven ikke kunne løses på denne måde, selv ikke ved udvidelse af ordbøgerne.

I vore dage er man klar over at man er nødt til at analysere teksterne grammatisk (syntaktisk og semantisk), inden man forsøger at oversætte dem: man finder udsagnsled og grundled osv. Den analyse man herved når frem til, sammen med oplysninger om teksttype og emneområde, danner udgangspunkt for oversættelsen til et andet sprog. Resultatet af en sådan oversættelse er endnu ikke en sætning på det fremmede sprog, men skal omformes til en sætning af en grammatik for dette sprog.

For oversættelse fra dansk til engelsk skal man have en dansk analysegrammatik, et dansk-engelsk oversættelsesmodul, og en engelsk genereringsgrammatik. Den danske analysegrammatik kan bruges, ligegyldigt hvilket sprog der oversættes til, og tilsvarende kan den engelske genereringsgrammatik bruges, ligegyldigt hvilket sprog der oversættes fra. Oversættelsesmodulerne derimod er specifikke for hvert sprogpar.

Den danske gruppe har ansvaret for at udvikle analyse- og genereringsgrammatik for dansk. Herudover har vi hovedansvar for de oversættelsesmoduler, der går fra de andre sprog til dansk. Og endelig skal vi medvirke ved de oversættelsesmoduler der har dansk som udgangspunkt.

I den forløbne periode har arbejdet dog endnu ikke været koncentreret om denne faktiske produktion af grammatikker og ordbøger, men om forarbejder hertil.

En meget stor del af tiden er gået til uddannelse, dels ved deltagelse i kurser, dels (hovedsagelig) ved deltagelse i arbejdsgrupper hjemme. Samtidig hermed er udført undersøgelser af det danske sprog (hovedsagelig EF-tekster) med henblik på edb-beskrivelse. Gruppen har også med arbejdsrapporter og med nogle medarbejders personlige deltagelse været med i det centrale arbejde med at fastlægge fælles principper og formater for udformningen af grammatikker og ordbøger og for udformningen af de repræsentationer, der indgår som input og output i oversættelsesmodulerne.

Gruppen har deltaget i 3 formaliserede eksperimenter, to vedrørende forskellige aspekter af oversættelsesprocessen, og et der drejede sig om at skrive

grammatikker og ordbøger. De to første eksperimenter blev udført sammen med den tyske sproggruppe.

1. Det ene havde til formål at undersøge oversættelsen af sammensatte ord og afledninger m.v. Visse af EF-sprogene, bl.a. dansk, kan danne nye ord ved sammensætning; dette giver i hvert fald to problemer ved udarbejdelse af ordbøger: for det første er antallet af mulige sammensætninger principielt uendeligt, for det andet er det ikke oplagt for f.eks. den franske leksikograf, der udarbejder indgangene til den fransk-danske ordbog, hvilke franske ordforbindelser der svarer til et sammensat ord på dansk og således bør stå i ordbogen. Det var hensigten med eksperimentet at undersøge i hvilket omfang man inden for et bestemt emneområde kunne bryde sammensatte ord og afledninger ned i deres grundbestanddele og oversætte hver del for sig. Resultatet var, at der kun er meget små muligheder herfor, selv mellem to så nært beslægtede sprog som dansk og tysk.

2. Det andet oversættelseseksperiment undersøgte oversættelse af sætninger, idet det blev testet, hvilke af oplysningerne i den vedtagne repræsentation for analyseresultater der blev brugt i aktuelle oversættelsesprocesser. Det blev samtidig testet om disse oplysninger var tilstrækkelige.

Begge disse eksperimenter havde på den ene side ret forudsigelige resultater, på den anden side tjener gennemførelsen af dem dels til oplæring i EURO-TRA-modellen, dels til en bedre forståelse af maskinoversættelsens problemer, og desuden kan erfaringerne bruges i den endelige problemløsning.

3. Det tredje eksperiment, der i øvrigt blev gennemført parallelt i Belgien, tog sigte på at anvende en ny opstrammet model for oversættelsen på en mindre tekstmængde. De opstillede grammatikker og ordbøger er senere blevet implementeret.

I oktober 1985 modtog vi den første udgave af et program, i hvilket man kan skrive grammatikker og ordbøger. I årets sidste måneder har næsten alle medarbejdere lært at bruge dette system og der er lavet små oversættelsessystemer, som er illustrative, men som på alle måder er mikroskopiske i forhold til et virkeligt oversættelsessystem.

Formidling:

Forskningsgruppens medarbejdere har i vidt omfang holdt foredrag om projektet, ligesom vi har modtaget besøg både af danske og udenlandske gæster.

En lingvistikstuderende fra Holland har været på studieophold i efterårssemestret.

Publikationer:

Gruppen har deltaget i den internationale EURO-

TRA-diskussion med rapporter og arbejdsrapporter, ialt 31 rapporter, på ialt 630 sider.

Rapporter 1985

- Bente Maegaard. Lidt om vores korpus, 5 sider, januar.
- Hanne Ruus & Steffen Heger. Comments on »Tentative Legislation for Normalized Strings«, 2 sider, januar.
- Steffen Heger & Ebbe Spang-Hanssen. A Phrase Structure Grammar for Danish Noun Phrases, 7 sider, januar.
- Hanne Jensen. Danish for Analysis versus Danish for the Synthesis, 11 sider, januar.
- Bente Maegaard. Forslag til lille testtekst fra corpus, 14 sider, februar.
- Steffen Heger & Ebbe Spang-Hanssen. The Use of SF-Labels in the Description of GNs, 8 sider, marts.
- Bente Maegaard. Mapping between Levels, 6 sider, marts.
- Ebbe Spang-Hanssen & Steffen Heger. PSG for danske ikke-verbale syntagmer, 18 sider, april.
- Bente Maegaard. The Finite Verbs, 11 sider, april.
- Ebbe Spang-Hanssen & Steffen Heger. Genskrivningsregler i ESS-formalisme for danske ikke-verbale syntagmer, 8 sider, april.
- Ebbe Spang-Hanssen & Steffen Heger. The Use of SF-Labels and MS-Labels in the Description of the GN, 8 sider, maj.
- Bente Maegaard. Some Thoughts on the Small-Size Experiment, 3 sider, maj.
- Charlotte Toubro, Frede Boje & Hanne Ruus. Surface Syntax of Danish PHVB's, 39 sider, maj.
- Hanne Ruus, Poul Andersen, Ebbe Spang-Hanssen, Steffen Heger, Bente Maegaard. Report on monolingual Work in the Period February to June 1985, 19 sider, juli.
- Poul Andersen. Forslag til fast rækkefølge (»defined order«) for argumenterne i konstruktører på ERS- og IS-niveau, 3 sider, september.
- Frede Boje, Hanne Ruus, Henrik Selsø Sørensen, Ebbe Spang-Hanssen, Ole Togeby & EUROTRA-D. Report on Complex Word Transfer Experiment; German-Danish, 27 sider, september.
- Poul Andersen, Frede Boje, Steffen Heger & Charlotte Toubro. Transfer Experiment Interface Representation German-Danish, 65 sider, september.
- Ebbe Spang-Hanssen, Charlotte Toubro & EUROTRA-B. Transfer Experiment, 79 sider, oktober.
- Steffen Heger, Hanne Jensen & Henrik Selsø Sørensen. Proposal for a Wordform Dictionary, 23 sider, oktober.
- Hanne Ruus & Henrik Selsø Sørensen. IS Vocabulary of Danish Test Text Mini Corpus, 10 sider, oktober.

- Poul Andersen, Steffen Heger, Hanne Jensen, Bente Maegaard & Charlotte Toubro. The Small Size Experiment for Danish, 53 sider, oktober.
- Hanne Ruus. Making dictionaries in the μ -framework: What does the linguist do?, 5 sider, november.
- Poul Andersen, Steffen Heger & Charlotte Toubro. Kriterier for fastlæggelse af startkorpus og udvidelse af dette i løbet af fase II, 20 sider, november.
- Hanne Jensen, Frede Boje, Ebbe Spang-Hanssen & Pius Ten Hacken. Some shortcomings of the Present Legislation on Attributes and Values at IS, 16 sider, november.
- Bente Maegaard, Gunner Helweg Johansen & Steffen Heger. A Preliminary User Language for Prototype-1, 19 sider, november.
- Poul Andersen, Steffen Heger, Ole Togeby & Pius Ten Hacken. Levels in the Framework, 4 sider, november.
- Pius Ten Hacken. A Danish-Dutch Translation Grammar for NP's in Prototype-1, 48 sider, december.
- Bente Maegaard. EUROTRA Small Size Experiment, 10 sider, december.
- Steffen Heger & Poul Andersen. Maskinel Oversættelse, 36 sider, december.
- Steffen Heger & Charlotte Toubro. Korpuslitteraturbeskrivelse af dansk (manual), 29 sider, december.

Bente Maegaard

3. Center for Freds- og Konfliktforskning

Historie:

Efter en folketingsbeslutning i maj 1983 om fremme af freds- og konfliktforskning i Danmark blev der afsat en bevilling på ialt 9 mill. kroner (1983) for en treårig forsøgsperiode (1984-86) samt nedsat et fagkyndigt forberedende udvalg, der skulle udarbejde forslag til anvendelsen af disse midler.

Dette udvalg blev sammensat af fem medlemmer, hvoraf to var udpeget af Planlægningsrådet for Forskning, to af den Nordiske Samarbejdskomité for International Politik, inkl. konflikt- og fredsforskning, medens formanden blev udpeget af de to organer i fællesskab.

Udvalget fik følgende sammensætning:

Professor Robert Neild, University of Cambridge (formand).

Lektor Niels Amstrup, Aarhus Universitet.

Lektor Anders Boserup, Københavns Universitet.

Forsker Asbjørn Eide, Institut for Fredsforskning, Oslo.

Instituteder Andreas Jørgensen, Sydjysk Universitetscenter

og udgav i november 1983 sin beretning, »Forslag vedrørende freds- og konfliktforskning i Danmark« (indeholdende en flertals- og en mindretalsindstilling). Flertalsindstillingen om oprettelse af et center i tilknytning til Københavns Universitet blev vedtaget i folketinget og endeligt tiltrådt af finansudvalget i maj 1984.

En bestyrelse på nedenstående fem personer, hvoraf fire er udpeget af Planlægningsrådet for Forskningen og én (Ove Nathan) af Konsistorium ved Københavns Universitet:

Lektor Anders Boserup, Københavns Universitet.
Forsker Asbjørn Eide, Institut for Fredsforskning, Oslo.

Lektor Hans-Henrik Holm, Aarhus Universitet.
Instituteder Andreas Jørgensen, Sydjysk Universitetscenter (formand).

Rektor Ove Nathan, Københavns Universitet.
forberedte herefter i sidste halvdel af 1984 centrets oprettelse, og i januar 1985 blev centret etableret i lokaler i Københavns Universitets ejendom, Vandkunsten 5.

Stab:

I 1985 ansattes følgende personale:

Forskningsmedarbejdere: Cand.mag. Per Clausen, cand.phil. Pierre Lemaitre, fil.dr. Kent Lindkvist (fratrådt igen 1.6.85), cand.mag. Bjørn Møller, cand.phil. Ole Wæver.

Sekretær: Gerd Illum.

Studentermehjælpere på deltid: Poul Holm Andreasen, Karsten Ole Knudsen, Peter Michael Nielsen. Som konsulent tilknyttedes i efteråret professor Egbert Jahn, Frankfurt.

Ligeledes ansattes journalist Klavs Birkholm som informationsmedarbejder (15. oktober 1985-15. maj 1986).

Endvidere besluttede bestyrelsen, at Anders Boserup skulle have tilknytning som seniorforsker til det ene af centrets to projekter.

Forskningsvirksomhed:

I henhold til folketingsbeslutningen koncentrerer centrets forskning sig i forsøgsperioden om følgende to projekter:

1. »Ikke-offensivt forsvar af Europa«
2. »Ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed«

1. Ikke-offensivt forsvar af Europa

Formålet med projektet er at undersøge mulighederne for at ændre forsvarsstrukturene i Europa på måder der, uden at sætte forsvarsevnen over styr, kan

fremme tillid og afspænding, mindske risikoen for utilsigtet optræning i en krisituation og fjerne nogle af motiverne for oprustning i Europa. I et ikke-offensivt forsvar er det tanken at opnå disse mål ved at indrette styrkerne (helst på begge sider) så de er velegnede til forsvar, men uegnede til angreb.

Mere konkret kan man beskrive det ikke-offensive forsvarsformål således:

1. Afværgelsesevne: det skal være så vanskeligt at gennemføre et angreb, at modparten må skønne, at det ikke er omkostningerne værd.

2. Krisestabilitet: der må ikke være noget incitament til at komme den anden i forkøbet i en krisituation, dvs. til at slå først. Dette er en vigtig, men ofte overset faktor i krigsforebyggelsen, som ikke er ordentligt tilgodeset med den slags styrker parterne råder over idag.

3. Skadesbegrænsning, hvilket opnås ved at undgå koncentration af styrker og våben, således at en angriber ikke har mål at beskyde. Formålet med skadesbegrænsning er at overbevise den eventuelle angriber om, at et angreb faktisk ville blive imødegået, og at det er klart, at eventuelle trusler næppe vil virke.

4. Rustningsbegrænsning: når den enes forsvarsbestræbelser ikke kan opleves af modparten som en trussel, fjernes et af oprustningens motiver, og nedrustning gøres lettere ved at der skabes rigelig forsvarsevne på begge sider, idet nøjagtig »balance« og omhyggelig kontrol derved bliver mindre afgørende. Med andre ord: en nedrustningsproces, hvor man først nedtrapper de mest angrebsduelige styrker, bliver lettere, jo længere den skrider frem.

Projektet er blevet grebet an fra flere vinkler samtidig, nemlig: (1) kritisk analyse af gældende forsvarsdoktriner (især afskrækkelsesdoktrinen) og nuværende forsvarsstrukturer; (2) analyse af de grundliggende vilkår for militær sikkerhed og stabilitet i atomalderen; (3) sammenhængen mellem militære foranstaltninger og den politiske udvikling i øst-vest forholdet; (4) kritisk gennemgang af eksisterende (i alt væsentligt udenlandske) modeller og forslag vedrørende ikke-offensivt forsvar.

Det er hensigten efterhånden at opstille og gennemanalysere forskellige muligheder for ikke-offensive forsvarsstrukturer tilpasset de danske vilkår. I forbindelse hermed vil opmærksomheden især samle sig om (1) de særlige muligheder og vanskeligheder som hidrører fra Danmarks specielle geografiske forhold, herunder spørgsmålet om sø- og luftforsvar og deres sammenhæng med landforsvaret, som hidtidige modeller er gået forholdsvis let henover; (2) de trusselsopstillinger og scenarier som et ikke-offensivt forsvar skal kunne imødegå; (3) overgangsproblemerne, dvs. spørgsmålet om krisestabilitet, forsvarsevne m.m. i overgangsmodeller, hvor kun en del af forsvaret, eller kun forsvaret i bestemte delområder er omlagt i ikke-offensiv retning.

Projektgruppen består af Anders Boserup, Per Clausen og Bjørn Møller. I løbet af 1985 er udarbejdet en række arbejdsrapporter og konference- og seminarindlæg. En samlet fremstilling af de vigtigste udenlandske modeller er under udarbejdelse.

Et vigtigt indslag i projektet er et månedligt forskningsseminar, som afholdes på centret. Heri deltager, foruden centrets medarbejdere, en sluttet kreds af sagkyndige fra Forsvaret og universiteterne. I seminaret gennemdiskuteres skiftende problemer vedrørende ikke-offensivt forsvar på grundlag af arbejdsrapporter, notater m.v. udarbejdet af deltagerne.

Der er lagt afgørende vægt på samarbejde og dialog med udenlandske forskere og eksperter på feltet og på at stimulere forskning og debat både i ind- og udland:

1. gennem udsendelse af et internationalt »Newsletter« om ikke-offensivt forsvar, der udkommer ca. 4 gange årligt med oplysninger om forskning, møder og publikationer på feltet;
2. gennem deltagelse i møder og seminarer i udlandet (jvf. nedenfor);
3. gennem organisering af gæsteforelæsnings om ikke-offensivt forsvar ved Københavns Universitet;
4. gennem omfattende foredragsvirksomhed i Danmark og gennem større og mindre indlæg i dagspressen og andre medier i tilknytning til den voksende offentlige debat om ikke-offensivt forsvar.

2. Ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed

Til dette projekt er knyttet forskerne Pierre Lemaître, Ole Wæver samt Egbert Jahn (på konsulentbasis i 1985).

Udgangspunktet for projektet er, at den nuværende sikkerhedspolitiske situation i Europa grundlæggende set er karakteriseret ved en systemkonflikt, men at der også er formidlende forhold. Det er formålet med projektet at beskrive og systematisere begge disse forhold. Med henblik herpå arbejdes på to niveauer. På et overordnet, teoretisk niveau vil der blive redegjort for indholdet af begrebet ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed. På et mere konkret plan vil undersøgelsen gælde enkelt-elementer af de ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed som f.eks. de forskellige opfattelser i Øst og Vest af, hvorfor détente-processen er blevet bremset op.

Dette mere empiriske arbejde er nu påbegyndt, men den første tid er fortrinsvis anvendt til indkredsning af emnet, og opstilling af et gennemførbart og relevant forskningsprojekt. Ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed er et stort emne, der kræver afgrænsning og indledende afklaring:

Sikkerhed? Projektet vil starte med en undersøgelse af de sikkerhedsbegreber, der optræder i officiel politik og i videnskabelig forskning. En kortlægning

og analyse af forskelle på sikkerhedsopfattelser mellem og i stater – særligt mellem øst og vest – ses som vigtigt for såvel forståelsen af konflikten karakter, som for udviklingen af vores egen sikkerhedsopfattelse.

I projektet vil der blive arbejdet med tre forskellige afgrænsninger af begrebet »Europa«: 1) Det politiske Europa, hvilket vil sige Europa uden supermagterne, idet de politisk har en anden rolle. 2) Det »europæiske sikkerheds-område« bestående af disse lande + de Europa-relevante aspekter af supermagtsforholdet (og af andre relevante men ikke direkte europæiske forhold). 3) CSCE-landene – de lande, der deltager i Helsinki-processen – og det vil sige de europæiske (undtagen Albanien) inklusive Sovjetunionen + USA, Canada.

Europa er ikke en politisk enhed men delt på mange måder. De bånd, der går fra Europa til hhv. Sovjetunionen og Nordamerika er på mange felter lige så relevante, som det »europæiske«. Fælles europæisk sikkerhed giver således et perspektiv, der afviger fra vestlig og østlig sikkerheds-politik. Hvordan en udvikling mod større europæisk sikkerhed kan forenes med sikkerhed fra hhv. det østlige og det vestlige perspektiv, er et af projektets vigtigste spørgsmål.

Et projekt om ikke-militære aspekter af europæisk sikkerhed må tage udgangspunkt i, at øst-vest konflikten har sine historiske rødder og sin fortsatte basis i en kamp for forskellige politiske og socio-økonomiske systemer i Europa og Verden. Således er der ikke kun militære men i høj grad politiske, økonomiske, sociale og kulturelle årsager til oprustning og krigsfare i Europa. Det »politiske« (i bred forstand) vil være i centrum af projektet, men ikke-militære faktorer er ikke kun det, og vil følgelig heller ikke blive behandlet således. Her rejses også spørgsmål om forholdet mellem sikkerhed og afspænding, samhandelens rolle, om kulturpolitikens rolle osv.

Et særligt aspekt er her forskellige politiske aktiviteters rolle for europæisk sikkerhed. Hvad er diplomatiets rolle? Hvad er de forskellige niveaunders rolle: transnationale organisationer, kirker, fagforeninger? Hvad er fredsbevægelsernes rolle? Ofte betragtes ét af disse niveauer som det afgørende; de andre som ubetydelige eller blot forhindringer. I projektet betragtes ingen af dem som irrelevante og et af målene vil være at undersøge deres respektive betydning.

I projektets første fase indsamles materiale til undersøgelse af sikkerhedsopfattelser i øst og vest, opfattelser af de ikke-militære årsager til afspændingens krise etc.

I næste fase vil sikkerhedsbegreberne i den teoretisk-orienterede debat blive taget op og sammenholdt med den politiske/offentlige diskussion af sikkerhed.

En tredje fase vil omhandle mulige fremtidige udviklinger; prognose og anbefalinger for en fremtidig afspændings-politik.

Særlige danske vinkler vil blive taget op mod slutningen.

Forskningsbevillinger:

Ligeledes i henhold til folketingets beslutning uddeler centret årligt en tredjedel af sine midler til forskning uden for centret med det formål at fremme freds- og konfliktforskningen i Danmark.

Ansøgninger om disse midler indkaldes to gange om året (juli og december) ved opslag i universitetsaviserne, Magisterbladet og DJØF-bladet.

Ansøgninger om støtte kan, men behøver ikke have direkte tilknytning til centrets to projektområder.

Ved vurderingen af ansøgningerne lægges der vægt på følgende:

- projektets mulighed for at fremme nye og eksisterende miljøer, herunder også tværfagligt samarbejde,
- projektets relevans for den politiske diskussion om freds- og sikkerhedsspørgsmål,
- projektets mulighed for at fremme freds- og konfliktforskningen ved danske centre uden for København.

I 1985 uddeltes ialt 1.231.100 kroner i henhold til nedenstående liste, idet der gøres opmærksom på, at anvendelsen af de bevilgede midler ikke nødvendigvis begrænser sig til finansåret 1985 men i visse tilfælde strækker sig udover denne periode:

Beukel, Erik, Odense Universitet, 65.000 – Changing American Perceptions of the Soviet Union as a Nuclear Adversary.

Billesbølle, Per, Herlev Amtssygehus, 30.000 – Børns forestillinger om krig med kernevåben.

Boel, Erik, Aarhus Universitet, 200.000 – Socialdemokratiet og atomvåbenpolitikken.

Boserup, Anders, Københavns Univ., 6.000 – Delta-gelse i arbejdsgruppe om ikke-offensivt forsvar under Pugwash.

Faggruppen for Freds- og konfliktforskning, AUC, Ålborg (Søren Keldorff, Feiwei Kupferberg, Angela Schou, Georg Sørensen), 100.000 – Truslen fra Øst (4 delprojekter).

Faurby, Ib, Hans Henrik Holm, Nikolaj Petersen, Aarhus Universitet, 33.100 – Gæsteforelæsningsserie om fredsforskning.

Heurlin, Bertel, Københavns Univ., 40.000 – Studiefophold, USA.

Jacobsen, Bo, Københavns Univ., 100.000 – Folkeoplysning om internationale spørgsmål som freds-skabende og konfliktreducerende social aktivitet.

Jensen, Jens-Jørgen, Ole Nørgaard, Sydjysk Universitetscenter, 600.000 – Sovjetunionen, Østeuropa – og europæisk afspændingspolitik (bevillingen givet for en toårig periode).

Schou, Tove Lise, Københavns Univ., 10.000 – Studierejse, USA.

Wæver, Ole, Københavns Univ., 10.000 – Afspændingens indhold, dynamik og fremtid.

Wøide, Ole, Pierre Lemaitre, Jørgen Kjær, Aarhus Univ., 7.000 – Rejsetilskud m.h.t. indsamling af materialer vedr. freds- og konfliktforskning.

Øberg, Jan, 30.000 – Mao og Ghandi – til studiet af social forsvarsfilosofi.

Ialt 1.231.100.

Det bemærkes, at bevillingerne administreres i henhold til de generelle bestemmelser for bevillinger fra forskningsrådene.

Gæsteforelæsninger:

Der blev i efteråret arrangeret to gæsteforelæsninger:

Dr. Albrecht von Müller, Max Planck Institut für Sozialwissenschaften, München: Stabilitetsorienteret sikkerheds-politik – en præsentation af Starnbergprojektet om ikke-offensivt forsvar.

Dr. Andrew Mack, Director of Peace Research Institute, National University of Canberra, Australien: Defensive Defence and Arms Control.

Desuden har følgende mere uformelle oplæg været holdt på centret:

Paul W. Hoag, Vermont College, Norwich University, Kansas, USA: Space Militarization, Peace and the Third World.

Dr. Yuriy Andreev, USSR: Økonomiske og politiske sider af øst-vest forholdet.

Gæster:

Centret har i 1985 haft en række besøg af personer, der var interesseret i information om og kontakt med centrets arbejde, heriblandt:

Professor David Cox, Canadian Institute for International Peace and Security, Ottawa, Canada.

R. McKinlay, University of Lancaster, England.

Pastor Paul K. Nielsen, Projekt for Humanitære Fredsstudier, Skamby, Fyn.

Professor Peter T. Nishiyama, Eichi University, Osaka, Japan.

R. Rudney, University of Leuven, Belgien

Ambassadør, Dr. Hans Georg Rudofsky, Østrigs Ambassade.

Dr. Wolfgang Urban, DDRs Ambassade, København.

Rejser:

Centrets forskere har i årets løb deltaget i følgende større konferencer og seminarer:

14-17/03: »Second Workshop of the Pugwash Study Group on Conventional Forces in Europe«, München (Anders Boserup).

- 15-16/03: Nordisk Samarbejdskomité Helsingør (Bjørn Møller).
 06-07/05: »Conference on European Security«, University of Toronto (Anders Boserup).
 03-06/07: END Convention, Amsterdam (Bjørn Møller).
 27-30/09: The Challenge of Nuclear Armaments, Niels Bohr Centennial, Københavns Universitet (Anders Boserup, Ole Wæver).
 23-26/10: II. Internationale Fredsuniversitet, Århus (Per Clausen, Pierre Lemaitre, Bjørn Møller).
 07-08/11: »Gemeinsame Sicherheit und Perspektive einer europäischen Friedensordnung«, PRIF, Frankfurt (Pierre Lemaitre, Ole Wæver).
 27-29/11: »Les strategies civiles de defense«, Institut de recherche sur la resolution non-violente des Conflits«, Strasbourg (Per Clausen, Bjørn Møller).

Møder og konferencer arrangeret af centret:

Den 18. juni indviede man-centrets lokaler og præsenterede det første nummer af tidsskriftet »Krig og Fred« ved en reception, hvori deltog ca. 70 gæster.

Den 17. og 18. november afholdtes den første af de årlige konferencer, hvor centret orienterer om og debatterer sine aktiviteter med en række af »brugeren«. Indbudt var samtlige politiske partier, repræsentanter for fagbevægelsen og for fredsbevægelsen samt iøvrigt alle interesserede.

Konferencens første dag holdtes i Landstingssalen på Christiansborg, hvor ialt godt 100 tilmeldte deltog. Her var programmet almindelig orientering om centrets nuværende og kommende arbejde samt generaldebat.

Mandag den 18. november omfattede programmet en mere faglig diskussion om centrets forskningsvirksomhed. Mødet var henlagt til centrets lokaler i Vandkunsten, og ialt godt 40 personer deltog i en mere dybtgående debat om hvert af centrets to projekter.

Publikationer:

Centret udgiver tidsskriftet »Krig og Fred«, der udkommer med 4 numre årligt. Ansvarshavende redaktør er Jørgen Dragsdahl.

Tidsskriftets sigte er at formidle freds- og konfliktforskningens resultater til en bredere læserkreds. Hvert nummer søger at belyse et centralt tema – ikke mindst med det formål at gøre tidsskrifter anvendeligt som redskab i undervisningsforløb (på højskoler, i studiekredse, folkeskole, gymnasieskole, aftenskole etc.). I 1985 udgaves temanumre om SDI (»stjernekrig«) og om fredsforskning, mens et temanummer om fodnotepolitik var under udarbejdelse ved årsskiftet.

Herudover blev der i 1985 udgivet følgende publikationer:

Arbejds-papirer:

- No. 1. Bjørn Møller: Air-Land Battle eller defensivt forsvar.
 No. 2. Bjørn Møller: Kriterierne for et rationelt forsvar.
 No. 3. Kent Lindkvist: Non-Alignment and Neutrality.
 No. 4. Kent Lindkvist: Non-Military Security and Vulnerability.
 No. 5. Anders Boserup: Non-Offensive Defence in Europe.
 No. 6. Bjørn Møller: The Strategy Crisis of NATO and the Prospects of Non-Offensive Defence.
 No. 7. Bjørn Møller: Kort over sigt over ikke-offensive forsvarsmodeller.
 International Research Newsletter »Non-Offensive Defence (NOD)« No. 1 & 2 (redaktør: Bjørn Møller).

Andreas Jørgensen

4. Det danske Sprog- og Litteraturselskabs Ordbøger

1. Gammeldansk Ordbog

Historie:

Da Ordbog over det danske Sprog i 1950-erne var ved at være færdigudgivet, besluttede Det danske Sprog- og Litteraturselskab, at også sproget i perioden 1100-1700 skulle beskrives på samme måde, som ODS beskriver sproget i sin periode. Indsamlingen af materiale til en sådan ordbog, Ordbog over det ældre danske Sprog påbegyndtes i 1952, men efter en række år besluttedes det at dele perioden i to og først færdiggøre Gammeldansk Ordbog (1100-1515) og udskyde udarbejdelsen af Ordbog over ældre Nydansk (1516-1700).

Gammeldansk Ordbog har siden 1975 nydt godt af et lokalefællesskab med Københavns Universitets Institut for Navneforskning. Ved Institut for Navneforskning udflytning til KUA i 1977 fik Gammeldansk Ordbog egne kontorer i instituttet, og i 1985 har Gammeldansk Ordbog i forbindelse med flytningen af Supplement til Ordbog over det danske Sprog til KUA fået stillet yderligere plads til rådighed.

Stab:

Redaktører: ca. 2,25 årsværk.
 Ebba Hjorth, Bente Holmberg, Merete Korvenius Jørgensen, John Kousgård Sørensen.
 Medhjælp: ca. 0,25 årsværk.
 Frode Christiansen.

Ordbogens virksomhed:

Formålet med Gammeldansk Ordbog er

- at give en lingvistisk beskrivelse i leksikalisk form af det danske sprog i tidsrummet ca. 1100-1515,
- at tilvejebringe en filologisk håndbog, der kan være et hjælpemiddel ved læsning af tekster fra den gammeldanske periode.

Gammeldansk ordbog, der planlægges til at omfatte 8 bind, tager hensyn til det sprogstof, der er overlevet fra middelalderen

- enten direkte i håndskrifter eller som trykte bøger (f.eks. lovttekster, brevstof, bibeloversættelsen, postiller, lægebøger osv.),
- eller indirekte (f.eks. som (del af) stednavn eller som tilnavn).

Den seddelsamling, som ligger til grund for Gammeldansk Ordbog, består af ca. 1 million sedler. Seddelsamlingen er udarbejdet efter kendte og gennemprøvede principper og udmærker sig ved, at hvert ord optræder i en omfattende tekstsammenhæng, og ved, at hver seddel er tilvejebragt med minutøs kontrol til sikring mod fejl.

For - under hensyntagen til ordbogens formål - at kunne udarbejde ordbogsartiklerne med størst mulig konsekvens og med mindst muligt tidsforbrug, tænkes redaktionen gennemført efter redaktionsregler, formuleret som en struktur over veldefinerede felter, der muliggør, at ordbogsartiklerne kan databehandles automatisk. Herved opnås - blandt andre fordele - mulighed for, at brugere med forskellige interesseområder kan benytte (for dem relevante dele af) ordbogsartiklerne også før trykningen af det færdige ordbogsværk.

Arbejdet med fastlæggelse af en sådan struktur gennemføres i samarbejde med ETTO-ordbogsgruppen (en arbejdsgruppe under Statens humanistiske Forskningsråds auspici bestående af Gert Engel (Handelshøjskolen i København), Ebba Hjorth (Gammeldansk Ordbog), Jane Rosenkilde Jacobsen (Engelsk Institut), Bodil Nistrup Madsen (Handelshøjskolen i København), Ole Norling-Christensen (Gyldendal), Hanne Ruus (Institut for Nordisk Filologi)).

Ud over dette arbejde arbejdes der på færdigbehandling af den store seddelsamling, ligesom der arbejdes med fastlæggelse af endelige redaktionsregler på grundlag af prøveredaktioner. Endelig besvarer redaktørerne skriftlige og mundtlige forespørgsler fra udenlandske og indenlandske forskere.

Ebba Hjorth

2. Supplement til Ordbog over det danske Sprog

Historie:

Det danske Sprog- og Litteraturselskab udgav i årene

1918-56 Ordbog over det danske Sprog (ODS), bind 1-28. Arbejdet med et supplement blev igangsat i 1956.

ODS-redaktionen havde haft til huse på Det kgl. Bibliotek siden 1915. Redaktionslokaler fandtes ikke, kun nogle læsesalspladser samt reoler til de nødvendige bøger, især bøger i fast lån fra biblioteket. Redaktørerne arbejdede mest i deres hjem.

Supplementsarbejdet begyndte på Det kgl. Bibliotek, dog med skiftende placering i huset. Da man ikke længere kunne afse plads til Supplementets seddelsamling m.v., fik redaktionen fra 1979 husly på Universitetsbiblioteket i Fiolstræde. Kontorlokaler kunne her ikke stilles til rådighed. Først med indflytningen på Københavns Universitet, Amager i november 1985 fik ODS-Supplementet tidssvarende lokaler, i tilknytning til Gammeldansk Ordbog og Institut for Navneforskning. (Se i øvrigt Betænkning nr. 967: Vilkår for ordbogsarbejde i Danmark. 1982).

Stab:

Redaktører: 1,5 årsværk.

Anne Duekilde, Bente Holmberg.

Medhjælp: ca. 0,5 årsværk.

Lise Bak.

Leksikografisk virksomhed:

På nuværende tidspunkt, hvor materialeindsamlingen praktisk talt er afsluttet, består supplementssamlingen af ca. 1,3 mill. sedler. Hertil kommer nogle særsamlinger, bl.a. en efterledsregistrant til ODS-artiklerne.

ODS, der beskriver dansk rigssprog i tiden ca. 1700-1955, har af flere grunde behov for et supplement. Dels kunne nye ord, udtryk og betydninger fra tiden ca. 1920-55 kun i ringe omfang nå at komme med i ODS (som nåede midten af alfabetet allerede i 1930). Dels var citatmaterialet i det hele taget alt for spinkelt til de første 5-6 bogstaver.

Der er nu udarbejdet manuskript fra A til midt i F (alt dog ikke i trykfærdig stand), svarende til ca. halvdelen af et 6-binds ODS-Supplement. Bogstaverne A-C kræver ca. 100% supplering af spaltetallet, hvorimod S-Ø kan nøjes med ca. 5%.

Et prøvehæfte er under udarbejdelse. Ved fremstillingen af dette har redaktionen haft samarbejde med ordbogsgruppen under Statens humanistiske Forskningsråds initiativområde »Edb i Tekst, Tale, Ordbøger« (ETTO). ETTO-ordbogsgruppens datamat (som står på Institut for nordisk Filologi) benyttes til indtastning af prøvehæftets tekst.

Formidlende virksomhed:

Redaktørerne besvarer lejlighedsvis forespørgsler

vedr. ord, udtryk, ord dannelse m.m. Spørgerne er både enkeltpersoner og institutioner, fx. flere kommunebibliotekers oplysningstjeneste. Dansk Sprog-nævn, der har aktuel sproglig rådgivning som en arbejdsopgave, benytter i mange tilfælde – når ODS svigter – Supplementet, bl.a. for at få den historiske baggrund. Efter indflytningen på KUA er henvendelser fra universitetsansatte steget mærkbart.

Anne Duekilde har i 1985 medvirket i Danmarks Radios serie Sprogminuttet.

Anne Duekilde

5. Center for Hjerneskade

Centret blev åbnet 1. marts 1985. Det er placeret med tilknytning til de psykologiske institutter, Københavns Universitet, Amager. Centrets formål er at yde behandling og genoptræning af mennesker, der er hjerneskadede f.eks. som følge af trafikulykker, arbejdsulykker, blodpropper eller sygdomme i hjernen.

Det er endvidere formålet at bidrage til øget viden om hjernen og om hjerneskader ved undervisning af studerende, efteruddannelse af involverede faggrupper, oplysningsvirksomhed iøvrigt, samt ved medvirken i forskningsprogrammer.

Stab:

VIP: Direktør, cand. psych. Anne-Lise Christensen, Psykologer: Jens Østergaard Riis, Mugge Pinner, Steffen-Malik Høegh, Peter Lønberg Madsen. Afspændingspædagog: Inge Albrecht. Fysioterapeut: Gitte Rasmussen. Talelærer: Finn Malmqvist. Endvidere lægelig og social faglig konsulentbistand.

TAP: Lisa Kronvang, Hanne Christiansen, Birgit Elk Larsen.

Historie:

Centret er en nydannelse her i landet. Men de erfaringer det bygger på er blevet udviklet især siden 1930'erne. På det tidspunkt arbejdede russiske psykologer – Vygotsky, Leontjev og Luria – med de højere corticale processer set i et udviklingspsykologisk og neurofysiologisk perspektiv. Den teoretiske retning, de udviklede, kaldtes neuropsykologien. Den kom til at stå sin praktiske prøve og vise sin holdbarhed under anden verdenskrig, hvor bl.a. neuropsykologen blev stillet over for problemer, forårsaget af de mange hjerneskader, som var forvoldt af skudlæsioner. Vestlige forskere som Hughlings Jackson, Penfield og

Goldstein har grundlagt en viden som neurovidenskaberne, heriblandt den nyere neuropsykologi, som har udvidet ekspansivt. Vi står i dag med en viden om hjernens funktionsmåde og dens plasticitet, der – i forbindelse med de neurokirurgiske fremskridt, der er gjort de seneste 20-30 år, gør genoptræning af hjerneskadede til et meget vigtigt psykologisk felt. Siden 1960'erne er der åbnet en række genoptræningscentre, fortrinsvis i USA, men også i England, Israel m.fl. lande. Interessen for at medvirke til en lignende udvikling her i landet, manifesterede sig i en ansøgning til Egmont Fondet i efteråret 1984. Fondet besluttede at bevilge en sum, der gjorde det muligt at etablere samt drive centret i en forsøgsperiode. Drøftelsen af en hensigtsmæssig placering af centret førte til henvendelse til Psykologisk Laboratorium. Fra centrets side var vi interesserede i en tilknytning til forskningsmiljøet og til undervisningen af studerende. Henvendelsen blev modtaget meget positivt og førte i løbet af ganske kort tid til en samarbejdsaftale, som indebærer, at centret huses ved de psykologiske institutter og at det til gengæld yder undervisning til psykologistuderende. Aftalen gælder foreløbig indtil 31.12.1986, men er søgt forlænget derudover. Vi vil gerne benytte denne plads i årbogen til at takke for den store åbenhed over for et så utraditionelt arrangement, som man udviste fra såvel Psykologisk Laboratorium, Det humanistiske Fakultet, Byggedirektoratet og fra rektors side, i månederne indtil og efter at centret blev åbnet.

Aktiviteter:

I den første periode af centrets levetid fulgte optræningen mere traditionelle baner, som i form og i nogen grad også indholdet minder om de muligheder, der er for neuropsykologisk behandling ved enkelte danske hospitaler. Grundlæggende har der været en meget omhyggelig neuropsykologisk evaluering, der har tjent som basis for planlægning af en træning, der er givet 2, 3 eller 4 timer om ugen af en psykolog. Dette optræningstilbud eksisterer fortsat, hvor det anses for at være det optimale for den enkelte klient.

I august 1985 startedes det første egentlige nye træningsprogram, hvor de forskellige internationale og danske erfaringer forsøgtes integreret. I programmet indgår psyko-dynamisk behandling, træning af de kognitive aspekter og et samvær med vægt på betydningen af den sociale interaktion. Den basale hensyntagen til den enkelte tilskadekomne anses fortsat for at være den væsentligste faktor. Der arbejdes med opbygning af identitet, støtte til fremme af motivation og indsigt, stimulation af orientering og bevidsthed og forståelse af egne reaktioner og følelsesmæssige relationer. Sideløbende arbejdes der med motorisk træning, afspænding og stemmetræning. Den skadedes familie spiller en overordentlig vigtig rolle for

optræningsresultater, hvorfor der arbejdes specielt med de pårørende. Endelig har det vist sig nødvendigt at støtte den hjerneskadedes integration på arbejdsplads og i hjemmet, også efter afslutning af det egentlige genoptræningsprogram. Et program varer normalt 4½ måned, 4 dage om ugen, 5 timer om dagen.

Optræningsprogrammerne er de centrale aktiviteter, men der foregår også mange andre ting. Centrets medarbejdere har hyppigt deltaget i undervisning, kurser og konferencer. Der er dels tale om undervisning af psykologistuderende ved Københavns Universitet, og kurser og foredrag for psykologer og også for andre faggrupper indenlands såvel som udenlands. Der er desuden startet et kombineret forsøgs- og forskningsprogram, der over en kortere årrække sigter mod at opfylde følgende formål:

- at vurdere effekterne af optræningsprogrammerne i samarbejde mellem de medvirkende kommuner og centret.
- at integrere og videreudvikle centrets optræningsprogrammer i samspil med de hjælpemuligheder, som i dag tilbydes personer med hjerneskade i social- og sundhedsforvaltninger, på sygehuse m.v.
- at formidle forsøgsprojektets erfaringer bredt ud til kommunale og amtskommunale myndigheder, institutioner, faggrupper m.v.
- at bidrage til beslutning om centrets generelle indplacering på længere sigt i social-, sundheds- eller undervisningssektoren.

Resultater og perspektiver:

Nogen sikker opgørelse af resultaterne af arbejdet er det for tidligt at give. Forløb er afsluttet for klienter i individuel behandling, hvor genoptagelse af studier og påbegyndelse af arbejde er blevet opnået. Desuden er det første træningsprogram på 4 måneder afsluttet december 1985. Af de 9, der fuldførte, er 4 i arbejde, 1 er i et beskyttet arbejdsforhold, 2 er i fortsat behandling, 1 har undgået en plejehjemsanbringelse og for 1 er det ikke lykkedes at ændre forholdene, hvorfor der fortsat er kontakt til ham.

Det kritiske videnskabelige efterforskningsarbejde, der ligger foran os, opfatter vi som meget betydningsfuldt. Vi håber at kunne vise, at der er basis for at søge genoptræningsmuligheder udvide, så der på længere sigt kan gives tilstrækkelige og relevante behandlingstilbud. Vi ved, at behovet er stort. Af det antal mennesker, der rammes af kranietraumer, hvilket hyppigst er yngre mennesker, der udsættes for trafikuheld, eller mennesker, der rammes af arbejds-skader, vil der formentlig kunne være 500 per år, der har behov for neuropsykologisk undersøgelse og behandling. Hertil kommer det store antal af mennesker, der rammes af apoplektiske tilfælde. Blandt dem vil der formentlig ud fra et forsigtigt skøn være

ca. 1.500, for hvem behandling ville kunne ændre fremtiden.

I hvilket regi den fremtidige behandling skal gives, er der endnu ikke opnået afklaring af. Visse omstændigheder, så som optræningsprogrammernes varighed på 4-6 måneder med en intensiv indsats og mere intensiv opfølgning over 1-2 år, ligner i sin struktur mere et revalideringsforløb, som det finder sted i de sociale bistandssystemer, i sygesikringssystemet eller i specialundervisningssystemerne end det ligner behandling ved et hospital.

For den, der rammes af en skade, er det væsentligste spørgsmål vel imidlertid først og fremmest, om der er mulighed for at få relevant hjælp, og det er denne første. Den næste væsentlige opgave må være at støtte oprettelsen af flere optræningscentre, især i de områder af landet, hvor den eksisterende kapacitet ikke imødekommer efterspørgslen i tilstrækkeligt omfang. En hovedopgave må det desuden være at medvirke til den helt nødvendige uddannelse og efteruddannelse af psykologer og derigennem bidrage til at specialet udbygges.

Anne-Lise Christensen

6. IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs)

Historie:

IWGIA, the International Work Group for Indigenous Affairs, blev oprettet på Amerikanistkongressen i Stuttgart, august 1968, på initiativ af samfundsforskere, specielt socialantropologer. Gennem deres videnskabelige feltarbejder havde disse forskere erfaret den vanskelige situation for de indfødte folk – forhold, der gik fra direkte fysisk udryddelse til kulturel undertrykkelse og tilintetgørelse. Forskerne mente, at man som videnskabsmænd, der studerede disse folk, havde et ansvar. IWGIA blev derfor oprettet med det formål at koordinere forskning indenfor dette område, oplyse om forholdene, samt primært at publicere de videnskabelige analyser i en dokumentationsserie. Organisationen blev ledet af lektor Helge Kleivan, Institut for Eskimologi ved Københavns Universitet. Han var indtil sin død i 1983 både drivkraften bag oprettelsen og den fortsatte funktion af organisationen. På baggrund af Helge Kleivan's tilknytning til Københavns Universitet, blev IWGIA's hovedsæde placeret her i lokaler, som universitet stillede til rådighed. Fra at være en organisation, der blev drevet med frivillig og seriøs arbejdskraft, har organisationen takket være bevillinger fra de nordiske Udenrigsministerier efterhånden været i stand til at lønne en

stab på fire personer. Indtil 1980 opholdt IWGIA sig i to mindre lokaler i Frederiksholms Kanal 4A med tilknytning til Institut for Etnologi og Antropologi. I 1980 flyttede IWGIA til de nuværende lokaler i Fiolstræde 10 sammen med Institut for Eskimologi, som er en naturlig samarbejdspartner inden for IWGIA's operationsfelt.

International Bestyrelse:

Rene Fuerst (formand), Etnografiske Museum i Geneve, Schweiz.

Georg Henriksen (vice-formand), Socialantropologisk Institut, Bergen Universitet, Norge.

Mark Munzel, Etnografisk Museum, Frankfurt, Vesttyskland.

Aud Talle, Antropologisk Institut, Stockholm, Sverige.

Espen Wæhle, Etnografisk Museum & Socialantropologisk Institut, Oslo, Norge.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 2,3.

Dokumentations- og Forskningsafdelingen:

Teresa Aparicio, antropologisk forskning og spansk redaktør.

Jørgen Brøchner Jørgensen, antropologisk forskning og internationale relationer.

Andrew Gray, antropologisk forskning og engelsk redaktør.

(Ovennævnte er i fælleskab Co-Directors for IWGIA's internationale Sekretariat).

Inese Andersen, antropolog, forskningsprogram om indfødte kvinder, 1985.

TAP: Antal årsværk: 0,9.

Administration og Produktionsafdelingen:

Karen Bundgaard Andersen, ansvarlig for bogføring og organiseringen af publikationernes tekniske side.

(I samme afdeling arbejder yderligere med skiftende besætning tre langtidsledige og en militærnægter med oversættelser, maskinskrivning, biblioteksarbejde og forsendelser).

Organisationens virksomhed og struktur:

IWGIA er ideologisk og politisk uafhængig med en forankring indenfor samfundsvidenskaberne og menneskerettighederne.

Organisationen beskæftiger sig med de sager og forhold, som indfødte folk over hele verden konfronteres med. Disse folk befinder sig oftest i en situation, hvor de er frataget rettighederne til deres eget territorium, ressourcer og egen kulturelle egenart. De er truet med undergang, hvad enten det drejer sig om di-

rekte fysisk udryddelse, eller tvangspåførsel af en fremmed og uforståelig »europæisk« inspireret kultur, og nægtet ressourcerne til at føre sin egen kultur videre, dvs. henholdsvis folkemord og kulturdrab.

IWGIA's formål er at sikre disse indfødte folks fremtid i overensstemmelse med deres egne bestræbelser og ønsker. Med basis i de samfundsvidenskabelige professioner, søger IWGIA: 1) at drive forskning i indfødte folks situation og publicere denne, 2) at skabe international forståelse, indsigt og engagement omkring de indfødte folks situation, 3) at bekæmpe racisme og sikre politiske, økonomiske og sociale rettigheder, samt fastslå de indfødte folks ret til selvbestemelse, og 4) at formidle projekter og anden form for støtte til indfødte folk og folkegrupper med henblik på at styrke deres sociale, kulturelle og politiske stilling.

IWGIA opererer globalt gennem et netværk af kontakter, der på forskellig vis er interesserede i indfødte folk. Disse kan være akademikere, indfødte repræsentanter, journalister og andre. Ligeledes er IWGIA i konstant kontakt med organisationer af forskellig art, indfødte som ikke-indfødte, og rangerende fra små lokale til FN. Yderligere får organisationen jævnligt henvendelser fra specielt de skandinaviske udenrigsministerier om objektiv og up-to-date information fra diverse områder i verden.

Gennem årene har IWGIA fået opbygget et soku-mentationscenter omkring indfødte folk, der er Nord-europa's mest omfattende. Materialet, der modtages gennem det globale netværk, er placeret i organisationens forskningsbibliotek. Dette bibliotek udgør sammen med biblioteket på Institut for Eskimologi et omfattende resourcecenter, der årligt besøges af forskellige brugere, lige fra skolebørn til udenlandske forskere og indfødte folk.

IWGIA har i 1985 modtaget midler til driften fra de danske, norske, finske, svenske og australske udenrigsministerier, samt fra Tipsmidlerne. Finansiering af projekter og møder/rejser modtoges af NORAD, DANIDA, Folkekirkens Nødhjælp, Diakonia og de danske og norske udenrigsministerier.

De juridisk og økonomisk ansvarlige for IWGIA er en international bestyrelse, oprettet i 1980 der mødes halvårligt for i fælleskab med det internationale sekretariat at diskutere og lægge rammerne for arbejdet. Det internationale sekretariat sørger for den daglige drift af organisationen, dokumentationsvirksomheden og kontakterne på det globale niveau. Der eksisterer ligeledes tre lokalgrupper i Skandinavien, som arbejder med at fremme de indfødte folks sag på et nationalt plan. Lokalgrupperne er placeret i København, Göteborg og Oslo. Lokalgrupperne er frivillige og ulønnede. Medlemmerne består primært af studerende fra samfundsvidenskaberne.

IWGIA dækker mange arbejdsområder, og organisationen reflekterer mangfoldigheden af strategier og

kulturer indenfor de indfødte folks verden. Arbejdet i 1985 har dækket de nedenstående niveauer.

Dokumentation og forskning:

Dokumentationen og forskningen foregår dels i denne afdeling på organisationens hovedsæde, og dels rundt om i verden af kontakter gennem netværket i alle aspekter indenfor forskningen omkring indfødte folk. IWGIA's primære formål er med videnskabelig baggrund at dokumentere forholdene for de indfødte folk, hvilket som konsekvens giver, at det er her hovedparten af arbejdsmængden og økonomien ligger. IWGIA udgiver således fortløbende fire publikations-serier: 1) de engelsksprogede Documents og Newsletters, og 2) de spansksprogede Documentos og Boletins. Selv om overlapninger kan finde sted mellem publikationerne på de to sprog, så er de dog uafhængige af hinanden med hovedvægten lagt forskelligt. De spanske publikationer er således primært for distribution i Syd- og Centralamerika.

Documents/Documentos omhandler enten en enkelt region, sag eller tema, og er omfattende baggrundsanalyser. Newsletter/Boletín indeholder kortere artikler fra alle verdens regioner med de seneste nyheder og udvikling i sager; kortere og sammenlignende analyser af diverse temaer; negative og positive resultater af projekter; forhandlingsresultater etc. I 1985 udgav IWGIA 3 Documents, 2 Documentos, 4 Newsletters (to var dobbeltnumre), og 4 Boletins (2 dobbeltnumre).

I 1985 samarbejdede IWGIA med Institut for Eskimologi i redigeringen af en bog dedikeret til Helge Kleivan. Den blev publiceret af Universitetsforlaget i Oslo med titlen »Native Power« indeholdende 22 forskellige bidrag. Endvidere udarbejdede København og Oslo lokalgrupperne et hæfte med foredrag fra et IWGIA seminar om arktiske folks rettigheder afholdt i København, 1984.

Foruden forskningen i sager og områder, der ikke specifikt er rettet mod publicering, startede IWGIA også i 1985 en række forskningsprogrammer under udførelse af medlemmer fra dokumentations og forskningsafdelingen i samarbejde med kontakter gennem organisationens internationale netværk:

1. Indigenous Woman's Programme, der skal kaste lys over vilkårene for indfødte kvinder. Foreløbigt finansieret af NORAD. Dette har allerede resulteret i en rapport i Newsletter/Boletín med materiale fra Kvindekongressen i Nairobi, og vil resultere i et dokument, hvor indfødte kvinder skriver om deres forhold.

2. Indigenous People and the Environment, som beskæftiger sig med indfødte folks forhold til miljøet, samt konsekvenserne af miljøorganisationers arbejde i områder, hvor indfødte folk traditionelt har levet.

3. Development Programme, der belyser udviklingsprojekters konsekvenser for indfødte folk, der som en regel ikke får gavn af dem, og til tider ligefrem bliver tvangsforflyttet. IWGIA har allerede i mange år beskæftiget sig med og publiceret omkring dette problem.

4. Resource Center Programme, der skal modernisere og computerisere forskningsbiblioteket til internationale standarder og lette tilgangen. Forskningsbiblioteket er allerede under omstrukturering, men det håbes, at UNESCO vil give støtte til den nødvendige infrastruktur.

Projekter:

Da IWGIA først og fremmest beskæftiger sig med dokumentation, har organisationen ikke egne midler til projektvirksomhed. Men da indfødte folk som oftest også har behov på dette område, modtager IWGIA ofte projektsøgninger og søger finansieringen på vegne af disse. I 1985 finansieredes de følgende: 1) Aguaruna slange serum projekt (Peru), 2) Projekt for et Amuesha Kulturcenter (Peru), 3) Støtte til produktion af filmen »Indian Summer in Geneva – Indigenous Peoples from the Americas at the United Nations, 4) Rejseudgifter til Vedda repræsentanter (Sri Lanka) for deltagelse i FN's Working Group on Indigenous Populations, 5) Rejseudgifter for indianske repræsentanter fra brasiliansk, peruviansk, boliviansk og ecuadoriansk Amazonas for deltagelse i FN's Working Group on Indigenous Populations, og 6) Yanomami Sundhedsprojekt (Brasilien).

Møder og rejser:

IWGIA betaler sjældent rejser og deltagelse i møder fra hovedbudgettet, men får støtte fra andre steder. Nogle af de vigtigste i 1985 var følgende: 1) Rejse til Roraima, Brasilien, for at se på Yanomami Sundhedsprojektet, samt arbejdet hos Uniao Nacoes Indigenas, den indianske sammenslutning af de indianske nationer i Brasilien; 2) rundrejse til de finske, svenske og norske udenrigsministerier, hvorunder foredrag blev afholdt på Helsinki Universitet og SIDA's udviklingsforening FUF; 3) London for møde med organisationer til støtte indfødte folk; 4) DANIDA konference om FN's udviklingspolitik i ulande; 5) North American Indian Workshop afholdt i København; 6) Konference om antropologi i Sydamerika afholdt i Göteborg; 7) Lukket konference organiseret af IWGIA og NORAD om Nordisk bistandshjælp med deltagelse Danida, Finida, Nordisk Samråd, og de norske og finske udenrigsministerier, afholdt i København; 8) Indfødte folk med speciel henblik på Østtimor i Belgien, arrangeret af Pax Christi International; 9) Kvindekongressen i Nairobi, Kenya;

10) FN's Working Group on Indigenous Populations; 11) kontaktrejse til Oceanien og Brasilien; 12) forskningsrejse til peruansk amazonas for at undersøge situationen for Amarakaeri i Madre de Dios; 13) Nordisk Embedsmands-Råds møde i København, 14) Seminar om Bangladesh i Folketinget.

Gæster:

IWGIA får hvert år mange besøg af forskellig karakter, lige fra almen informationssøgning fra folkeskoler til journalister, udenlandske forskere og kontakter. I 1985 var de vigtigste besøgende med specifikke formål:

1) Cindy Gilday fra Indigenous Survival Internationale (Alaska, Canada, Grønland) omkring miljøbevægelsernes effekt på indfødte folks rettigheder; 2) Teofilio Altamirano fra Universidad Catolica i Lima, Peru, omkring situationen i Andes for de indfødte folk; 3) Hayden Burgess, vice-præsident for World Council of Indigenous Peoples, omkring Oceanien og Asien; 4) Julio Gaiger, advokat og Præsident for ANAI (Asociacio Nacional ao Apoio Indio), omkring de brasilianske forhold og effektivisering informationsudvekslingen; 5) World Council of Indigenous People's centralamerikanske delegation bestående af Clem Chartier, Præsident for WCIP, Brooklyn Rivera, leder af MISURASATA, og Albert Stoney, talsmand fra Guatemala, specielt omkring situationen i Nicaragua og Guatemala; 6) Michael Mansel, Tasmansk Aboriginal (Australien), om tilbageleveringen af hans forfædres rester fra de europæiske museer til Tasmanien; 7) Segundo L. Amaguana fra UNICE (Union Nacional de Indigenas y Campesinos del Ecuador) om situationen i det ecuadorianske højland; 8) James Barnes, Natural Resources Defense Council i Washington, USA, omkring Verdensbanks-projekter.

I forbindelse med gæster har IWGIA arrangeret pressemøder, forelæsninger, og andre offentlige arrangementer.

Andre aktiviteter:

I adskillige tilfælde må IWGIA, udover sin dokumentationsvirksomhed, tage hurtig aktion i bestemte sager. Blandt de mange sager, som IWGIA har beskæftiget sig med i 1985 kan specielt de følgende nævnes, da de er blevet fulgt med særlig opmærksomhed, selv om de ikke dækker hele spektret af aktiviteterne:

1. Folkemord

1.1 Guatemala – den fortsatte decimering af den indianske befolkning på trods af regeringsskiftet.

1.2 Østtimor – hvor mere end en tredjedel af befolkningen har mistet livet i de sidste 10 år under indonesisk okkupation.

2.3 Bangladesh – omkring elimineringen af den indfødte befolkning i Chittagong Hill Tracts, hvor regeringen søger at bosætte Bengali-bønder.

1.4 Peru – hvor den indianske befolkning befinder sig imellem regeringstropper og guerillaen, og hvor mere end 6000 er blevet dræbt i løbet af de sidste fire år.

2. Landrettigheder

2.1 Brasilien – våbnede invasioner på indianske områder, specielt omkring Kaingang, Pataxo og Yamomami.

2.2 Peru – rettigheder indenfor de nationale lovgivning til eget land, specielt Aguaruna, Amuesha og Amarakaeri.

2.3 Australien – omkring den af regeringen fremsatte Land Rights Model.

2.4 Nicaragua – omkring fredsforhandlingerne mellem Sandinist-regeringen og MISURASATA, hvor IWGIA har kontakt med begge parter.

3. Menneskerettigheder

3.1 Ny Caledonien – forhandlingerne mellem den indfødte befolkning, Kanak, og den franske regering, og den anstrengte situation mellem den indfødte befolkning og franske bosættere.

3.2 Belize – om arrestationen af et indfødt parlamentsmedlem, og britiske multinationale selskabers forsøg på at tvangsforflytte Mayabefolkningen i Toledo regionen.

3.3 Chile – om indfødte ledere, der enten er forsvundet eller tvunget i internt eksil.

3.4 West Papua – specielt om situationen for vestpauanske flygtninge, som blev tvunget tilbage over grænsen til indoneserne. Yderligere omkring Verdensbankens transmigrationsprojekt, der vil tvangsforflytte den indfødte befolkning.

3.5 Indien – om de indfødte befolkninger, som bliver berørt af udviklingsprojekter og skabelsen af nationalparker. Specielt i områderne West Bengal, Bihar og Biharashtra.

3.6 Sri Lanka – om Vedda-folkets tvangsforflytning for at give plads til en naturpark, og forbud mod at

rejse ud af landet for at deltage i FN's Working Group on Indigenous Populations.

4. Lokalgrupper

Grupperne i København, Oslo og Gøteborg, arbejder på et nationalt plan med oplysningsvirksomhed. I 1985 har disse grupper haft kontakt med skoler, holdt foredrag, vist lysbilledserier, arrangeret udstillinger og seminarer, samt taget sig af besøgende til de respektive lande.

Publikationer:

IWGIA Document 52: Kaj Århem: The Masai and the State – The Impact of Rural Developments Policies on a Pastoral People in Tanzania. (67 sider).

IWGIA Document 53: Marcus Colchester (ed): The Health and Survival of the venezuelan Yanoama. (104 sider).

IWGIA Document 54: IWGIA (ed): Land Rights Now – the Aboriginal Fight for Land in Australia. (222 sider).

IWGIA Documento 3: Jean Pierre Chaumeil: Entre el Zoo y la Esclavitud: Los Yagua de Oriente Peruano en su Situacion Actual. (82 sider).

IWGIA Documento 4: Torben Retbøll (ed): Timor Oriental: La Lucha Continua. (132 sider).

IWGIA Newsletter 41: 16 artikler (145 sider).

IWGIA Newsletter 42: 26 artikler (212 sider)

IWGIA Newsletter 43/44: 34 artikler (315 sider).

IWGIA Boletín vol. 5, no. 1/2: 28 artikler (308 sider).

IWGIA Boletín vol. 5, no. 3/4: 22 artikler (210 sider).

IWGIA Lokalgruppe København: Hvem er de vilde – om indfødte folk. (32 sider).

IWGIA Lokalgruppe København/Oslo: Utvalg av foredrag fra IWGIA-Seminar om urbefolknings politiske og rettslige situasjon på Nordkalotten.

Brøsted, J. et al (eds): Native Power – The Quest for Autonomy and Nationhood of Indigenous Peoples. Universitetsforlaget. Institut for Eskimologi og IWGIA (21 artikler, 350 sider).

Jørgen Brøchner Jørgensen

og personale fra Det kgl. Biblioteks Institut tjeneste til administration og betjening af CINAs bibliotek.

Formål:

Instituttet, der blev oprettet i 1966, har til formål at styrke nordisk humanistisk og samfundsvidenskabelig asienforskning, at fremme kontakt og samarbejde mellem nordiske asienforskere og deres institutioner, at virke for udbredelsen af det almindelige kendskab til asiatiske forhold, samt at tilvejebringe de for forskning og undervisning nødvendige hjælpemidler.

Formålsparagraffens indhold realiseres gennem anskaffelse af dokumentation og faglitteratur, afholdelse af konferencer og seminarer, bistand til kurser og undervisning, uddeling af stipendier til studieophold i Asien og de nordiske lande og til indbydelse af asiatiske gæsteforskere, samt udgivelse af videnskabelige publikationer og informationsmateriale, jfr. nærmere nedenfor under 2.

Herudover har instituttet engageret sig i udviklingen af asiatiske områdestudier ved flere universiteter i de nordiske lande, ligesom der løbende er sket en tilpasning til det offentlige, herunder ikke mindst de officielle udviklingsbistandsorganers, og det private erhvervslivs behov for information om den asiatiske verden.

Organisation:

Instituttet ledes af en styrelse bestående af 2 medlemmer fra hvert af landene, Danmark, Finland, Norge og Sverige samt 2 repræsentanter for instituttets personale. Island kan efter ønske blive repræsenteret i styrelsen med 1 medlem.

De nationale repræsentanter udnævnes af Nordisk Ministerråd. Personalets repræsentanter vælges af og blandt det fast ansatte personale ved instituttet, incl. forstanderen.

Udnævnelser og valg til styrelsen sker for en periode af 3 år. Genudnævnelse og genvalg kan finde sted. Styrelsen vælger selv sin formand og næstformand blandt de nationale repræsentanter. Styrelsen ned sætter blandt sine medlemmer et forretningsudvalg bestående af et medlem fra hvert land, herunder formanden som er født medlem, samt en repræsentant for personalet. Styrelsens formand er tillige formand for udvalget.

Instituttets forstander udnævnes af Nordisk Ministerråd efter indstilling fra styrelsen for en periode af indtil 4 år. Genudnævnelse kan finde sted. Forstanderen har ansvaret for instituttets daglige drift.

Iøvrigt er virksomheden organiseret på følgende måde:

(1) ledelse og administration varetages af forstanderen og to af de videnskabelige medarbejdere, (2) bibliotek og dokumentationsvirksomhed varetages

7. Centralinstitut for Nordisk Asienforskning

Centralinstitut for Nordisk Asienforskning (CINA) er et fællesnordisk institut, hvis drift finansieres af Nordisk Ministerråd. Derudover yder Danmark som domicilland et særligt bidrag ved at stille lokaler, inventar etc. til rådighed på Københavns Universitet

sammen med (3) informations- og servicevirksomheden af samtlige videnskabelige medarbejdere i deres egenskab af fagreferenter og ansvarlige iøvrigt inden for det geografiske hovedområde, hvor de har deres videnskabelige speciale. For (4) publikationsvirksomhed, (5) konferencevirksomhed, (6) stipendievirksomhed og (7) områdestudier ligger ansvaret hos en eller i visse tilfælde to videnskabelige medarbejdere som sagsbehandlere. Hertil kommer forskningen i form af egen forskning og den forskning der indgår i instituttets udadrettede virksomhed. Koordination af publikations- og stipendievirksomhed sker gennem stående udvalg. For de øvrige områder nedsættes ad hoc udvalg efter behov. Den overordnede koordinering og ledelse sker i institutkollegiet med deltagelse af samtlige medarbejdere.

Den praktiske ledelse og administration af CINAs bibliotek forestås af et af Det kgl. Bibliotek i København udstationeret personale fra instituttjenesten. Administration og betjening af de af Det kgl. Biblioteks orientalske afdeling deponerede østasiatiske samlinger, der er helt adskilt fra CINAs bibliotek, varetages af et af orientalsk afdeling udstationeret personale.

Det teknisk-administrative personale varetager de almindelige sekretariatsforretninger og bestrider herudover en række selvstændige opgaver, herunder bogholderi, regnskab, redaktion, oversættelse samt forberedelse af styrelsesmøder i samarbejde med forstanderen og/eller en eller flere videnskabelige medarbejdere.

Virksomheden i 1985:

Billedet af virksomheden i 1985 er stort set det samme som i de foregående år. Væksten i dokumentations-, informations- og servicevirksomheden er uændret støt med et stigende antal ekspeditioner og henvendelser om udlån og læsesalån samt bistand til løsning af konkrete opgaver. Tendensen går fortsat i retning af flere og flere henvendelser fra det offentlige og det private erhvervsliv, herunder ikke mindst henvendelser fra eksporterhvervene, i disse år især koncentreret om ASEAN, Japan og Kina, samt henvendelser vedrørende udviklingsbistandsforhold. I den forbindelse bemærkes at instituttet som led i det af Nordisk Råds Kulturudvalg rekommanderede, øgede samarbejde med deltagerlandenes udviklingsbistandsorganer har indgivet en ansøgning til DANIDA om finansiering af en stipendiatstilling ved CINA med særligt henblik på asiatisk udviklingsforskning. Endelig bør det fremhæves, at især handelshøjskolerne har tegnet sig for en ikke ubetydelig del af stigningen i antallet af henvendelser fra den akademiske verden.

Skal man fremhæve et enkelt forhold af særlig betydning for informationsvirksomheden må det være,

at henvendelsernes art og omfang klart understreger nødvendigheden af øgede bevillinger til dokumentation, dels til dækning af prisudviklingen, dels og navnlig til udvidet subskription på vigtige asiatiske dagblade og tidsskrifter, som i disse år skyder frem i stort tal, og til anskaffelse af faglitteratur iøvrigt.

Instituttet har i 1985 for Nordisk Ministerråds sekretariat i Oslo gennemført en undersøgelse af mulighederne for at etablere et program for studieophold i Japan for nordiske forretnings- og industrifolk.

CINAs medarbejdere deltager fortsat i udvikling af områdestudier ved forskellige nordiske universiteter og samarbejdet med en række universiteter i Asien, ligesom instituttet er repræsenteret i SIDA's kontaktgruppe for uddannelsesspørgsmål, i den på FN's første regionale kvindeforskningkongres i Kuala Lumpur i 1984 stiftede asiatiske kvindeforskningssamfundsdokumentation, i Sveriges humanistisk-samfundsvidenskabelige Forskningsråds programkomité for østasiatiske sprog, kulturer og samfundsforhold, samt i forskellige erhvervsorganisationer og -foreninger, herunder the ASEAN Business Club og Japan-eksportklubben i København. En af instituttets medarbejdere er blevet opfordret til at virke som nordisk korrespondent i European Association for Chinese Law i Bruxelles. En anden er medlem af bestyrelsen for Association of South Asian Archaeologists in Western Europe og generalsekretær for Association of Southeast Asian Archaeology in Western Europe. Flere af CINAs medarbejdere har som tidligere år medvirket på FOSAMs erhvervskurser.

Endelig har to forhold i 1985 i betydeligt omfang lagt beslag på medarbejdernes tid, nemlig den på foranledning af Det Forskningspolitiske Råd gennemførte evaluering af CINA og planlægningen af instituttets udflytning til Københavns Universitet, Amager, som foreløbig er berammet til at finde sted i 1987.

Udover de enkelte medarbejders deltagelse i en række internationale videnskabelige konferencer har instituttet selv tilrettelagt Eighth International Conference of South Asian Archaeologists in Western Europe. Den blev afholdt på Moesgaard Museum ved Aarhus.

Publikationer:

Publikationsvirksomheden har resulteret i udgivelse af to nye titler i »Monograph Series« samt to genoptryk i samme serie. Endvidere har biblioteket udgivet et nyt kumulativt katalog over CINAs periodica. Endelig har instituttet udgivet to tidsskrifter, nemlig bind 46 af »Acta Orientalia« og nummer 5 af »Arab Studies in Scandinavia«, sidstnævnte i samarbejde med Semittisk Institut ved Oslo Universitet. Medarbejdernes videnskabelige publikationer og de-

res bidrag til den almindelige information om asiatiske forhold i form af dagbladsartikler, skolebøger, konferencerapporter, foredrag etc. er registreret i CINAS årlige »Newsletter«.

Stipendier:

To forskere har haft CINAs forskerstipendium, den ene i perioden 1/7 1984-30/6 1985 og den anden i perioden 1/7 1985-30/6 1986. Der blev uddelt 18 rejsestipendier til studieophold i Asien og 23 kontaktstipendier til kortere studieophold ved CINA og/eller andre institutioner i de nordiske lande til et samlet beløb af dkk 236.000.

Gæster:

CINA har i 1985 formidlet to asiatiske gæsteforskere, en indisk sociolog og en japansk indologs, ophold ved højere læreanstalter i de nordiske lande. Dertil kommer tilrettelæggelse af institutionsbesøg/gæsteforelæsninger for ialt otte ikke nordiske asienforskere.

Poul Mohr

versitet Amager, Njalsgade 76, hvor vi nu kan arbejde tæt sammen under gunstige betingelser; den faglige kontakt med instituttets medarbejdere og gæster er af stor betydning for ordbogsarbejdet i redaktionsfasen, og vigtig er stadigvæk den nemme adgang til instituttets enestående bibliotek og samling af håndskrifter/håndskriftfotografier.

Stab:

VIP: Antal årsværk: 4,5.

Hovedredaktør: Björn Hagström.

Redaktører: Helle Degenbol, Bent Chr. Jacobsen, Eva Rode.

Engelsksproget redaktør: Christopher Sanders.

TAP: Antal årsværk: 0,5.

Assistent: John Tietze.

Studentermedhjælp: 45 t ugl.

Jette Knudsen, Guðrún Magnúsdóttir.

Ordbogen:

Ordbog over det norrøne prosasprog skal registrere og beskrive ordforrådet i det norsk-islandske middelalderlige sprog, som det foreligger i håndskrifter fra ældste tid, dvs. ca. 1150. Grænsen nedad i tiden er for de islandske teksters vedkommende sat til 1540, da den ældste, bevarede trykte islandske bog udkom. For de norske teksters vedkommende er grænsen sat til ca. 1370 med den begrundelse, at der omkring det tidspunkt skete så store forandringer i det norske sprog, at norsk og islandsk herefter kun med vanskelighed kan betragtes under ét. Ordbog over det norrøne prosasprog i København knytter således an til det videnskabelige ordbogsprojekt i Reykjavík, Orðabók Háskólans, som leksikograferer det islandske sprog fra 1540 til vor tid, og til ordregistranten ved Norsk Leksikografisk Institutt, Avdeling for gammel-norsk og mellomnorsk, hvis opgave det er at tilvejebringe et fuldstændigt ordarkiv over norsk indtil ca. 1550. Middelalderlige tekster, som kun er bevaret i sene afskrifter, behandles af ordbogen på lige fod med de bevarede middelalderlige værker.

Excerpteringen er med enkelte undtagelser selektiv. Den er for størstedelen af materialets vedkommende sket efter trykte udgaver, men hvor der enten ikke har foreligget nogen udgave, eller hvor den eksisterende har været utilstrækkelig, har ordbogen excerpteret direkte fra håndskrifterne. Ved indsamlingen har ordbogen beskæft sig på at få ordstof fra forskellige tider og forskellige genrer repræsenteret, især har en tættere udnyttelse af mindre klassiske genrer og tekster resulteret i, at denne ordbog kan fremvise et større og mere broget ordforråd end tidligere norrøne ordbogsværker. Fremmedord i norrøn kontekst hører med til materialet, navnestof derimod ikke. Den i

8. Ordbog over det norrøne prosasprog

Den arnamagnæanske kommissions ordbog

Historie:

I 1937 blev det af Den arnamagnæanske kommission (se side 544) besluttet at påbegynde arbejdet på en ordbog over det norrøne prosasprog. Begrænsningen til prosasproget motiveredes med, at en ordbog over det poetiske ordforråd nylig var udkommet (1931). Ordbogen var iøvrigt oprindelig planlagt som et supplement til Johan Fritznors ordbog (1886-96). Det viste sig imidlertid snart både af videnskabelige og praktiske grunde mere formålstjuntligt at udarbejde en selvstændig ordbog, som under ét behandlede alle belæg på sproglige foreteelser uden hensyntagen til, om de var registreret i ældre ordbogsværker eller ej.

Ordbogen skulle have til huse i København, hvor størstedelen af de håndskrifter, som skulle få betydning for ordbogsarbejdet, opbevaredes i Den arnamagnæanske Samling og på Det kongelige Bibliotek. I 1939 kom arbejdet så småt i gang, og det første arbejdssted blev Universitetsbiblioteket i Fiolstræde, hvor de arnamagnæanske håndskrifter opbevaredes. I 1957 flyttede ordbogen sammen med det nyoprettede Arnamagnæanske Institut (se side 544) til Proviantsgården på Christians Brygge, og i 1976 flyttede ordbog og universitetsinstitut til Københavns Uni-

Norge og Island oversatte litteratur nyder særlig opmærksomhed, og udenlandske paralleller er inddraget til belysning af det norrøne ordforråd.

Indsamlingen af materiale er i princippet færdig; der foretages dog fortløbende opdateringer. Samlingen består af ca. en million håndskrevne sedler.

I de alfabetisk ordnede ordbogsartikler vises ordenes formvariation, morfologi og syntaktiske brug, men størst vægt lægges der på den semantiske beskrivelse. Ordforklaringer gives på både dansk og engelsk og ledsages af et fyldigt citatmateriale med nøjagtige, daterbare henvisninger til kilden.

Ordbogen skal udkomme i 12 bind. Det første, der skønnes at blive på 3-400 sider, vil indeholde indledning, vejledning samt følgende registre:

1. Register over signaturer for benyttede udgaver/håndskrifter,
2. Register over benyttede pergamenthåndskrifers dateringer,
3. Forkortelsesliste og
4. Bibliografi.

De øvrige 11 bind, hver på 5-600 sider, skal bringe ordbogsartikler.

I 1983 udkom: Ordbog over det norrøne prosasprog, Udgivet af Den Arnamagnæanske Kommission: *Prøvehæfte / A Dictionary of Old Norse Prose*, Published by The Arnamagnean Commission: *Prospectus*, København.

Virksomhed:

Der arbejdes på såvel registre som ordbogsartikler med henblik på ordbogens to første bind. Registrerne ønsker vi med tiden at kunne arbejde med i elektronisk databaseform, ligesom den grafiske udformning af artiklerne styres elektronisk af ordbogens medarbejdere.

Iøvrigt henvises til den hvert andet år udkomende *The Arnamagnean Institute & Dictionary: Bulletin*.

Redaktionen

9. Pali Ordbogen

På det gammelindiske sprog pali – et indoeuropæisk sprog nært beslægtet med sanskrit – er overleveret en meget omfattende og righoldig litteratur. Den består i hovedsagen af kanoniske tekster (samlet i den såkaldte 'Trekurv') med tilhørende kommentarer og udgør vor vigtigste kilde til kundskab om den ældste og – på grund af overleveringens fuldstændighed og autenticitet – vel nok mest betydningsfulde af den

buddhistiske verdensreligions skoler, Theravāda, efter sin geografiske spredning undertiden benævnt den 'sydlige' buddhisme.

Inden for udforskningen af den ældste buddhismes sprog og litteratur har de danske filologer Rasmus Rask, Michael Viggo Fausbøll, Carl V. Trenckner, Dines Andersen og Hans Hendriksen leveret leksikografiske, grammatiske og tekstkritiske bidrag m.v., der blandt fagfolk anses for både grundlæggende og mønstergyldige.

»A Critical Pāli Dictionary«, der for tiden har til huse i Købmagergade 52³, er et stort anlagt ordbogsprojekt der bygger på omfattende forarbejder foretaget af Trenckner (1824-1891) og siden videreført og udbygget af Andersen (1861-1940) i samarbejde med svenskeren Helmer Smith (1882-1956). I tidens løb er flere materialer (palitekster, konkordanser, ordlister, seddeludskrifter m.v.) indgået i samlingerne i København, der dermed tjener som ordbogens hovedkontor.

Det er ordbogens opgave at give en grundig og kritisk beskrivelse af ordforrådet som det forefindes i de i Europa og Asien publicerede palitekster. Hver af ordbogens artikler søger på grundlag af omhyggeligt udvalgte eksempler og med nøjagtige stedenvisninger at registrere og definere det behandlede ords betydning (eller betydninger), betydnings-nuancer og -udvikling. Formålet hermed er ikke blot at skabe et arbejdsinstrument til brug for paliforskningen, men tillige et redskab af stor middelbar betydning for studiet af andre buddhistiske skoler, samt for indologien og den indiske lingvistik i almindelighed.

Adskillige har gjort den erfaring at ordbogen er af afgørende betydning for forståelsen af buddhismen; de fleste er bekendt med at buddhismen har været den vigtigste kulturskabende faktor i store dele af Asien og enhver vil forstå den praktiske værdi af at vide god besked om forholdene på den del af kloden i vore dage. Om den almene, omend indirekte, nytte af et tilsyneladende så eksotisk foretagende som 'Københavnervordbogen' er der således næppe god grund til at nære tvivl.

Ordbogens første bind, der udkom hæftevis i årene 1924-48, omfatter ord begyndende med A. Ikke mindst i mangel på dansk arbejdskraft lå foretaget herafter stille nogle år før udgivelsen af andet bind kunne tage sin begyndelse med første hæfte i 1960 – nu og siden, og til forskel fra før, med en lang og vekslende række udenlandske navne blandt bidragsyderne. Også chefredaktørerne har måttet hentes udenlands: siden 1968 stod professor Alsdorf, (Hamburg) med det videnskabelige ansvar og efter hans død i 1978 gik det videre til K. R. Norman, (Cambridge). Begge redaktører har fra dansk side haft en højt værdsat hjælp i fru Else Pauly indtil denne i 1984 blev afløst af Chr. Lindtner, der fortsat er ordbogens danske redaktør og administrator (sammen med Det

Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs ordbogskommission, hvoraf han også er medlem).

Andet binds trettende hæfte udkom omkring jul 1985 og det betyder at ordbogen nu nærmer sig afslutningen af vokalbindene. Man regner her med 1990 som skæringsår.

A Critical Pali Dictionary's fremtidsudsigter har i årenes løb givet de involverede parter anledning til en del hovedbrud og bekymring. Fra dansk side har Carlsbergfondet og Statens humanistiske Forskningsråd tilsagt støtte til og med vokalbindenes afslutning, altså endnu et par år. Uden disse instansers mangeårige og trofaste støtte var ordbogen ikke nået så vidt som den trods alt er. På den anden side er der fra alle kanter et enstemmigt ønske om at vi fortsætter arbejdet med de følgende bind (ca. otte konsonantbind). Disse omstændigheder har naturligt medført at ordbogens ledelse ser det som sin opgave at sondere mulighederne for udenlandsk støtte fremover, dvs. efter skæringsåret 1990. Der er behov for såvel videnskabelig som økonomisk støtte for at projektet kan fortsætte. Hvis man fra dansk side virkelig er indstillet på at sige fra vil det sikkert være muligt at videreføre ordbogsarbejdet uden for landets grænser med udenlandske midler. Det er en tænkelig løsning, men alligevel noget af en falliterklæring. Hvad den danske ordbogskommission derfor sigter mod er at opretholde kontoret i København med en hel eller halv videnskabelig medarbejder bistået af en medhjælp på deltid. Denne tanke vinder glædeligvis godt gehør blandt alle ordbogens udenlandske medarbejdere.

For tiden arbejdes på andet binds fjortende hæfte, som forventes at udkomme i begyndelsen af 1987.

I årets løb har ordbogens kontor traditionen tro modtaget besøg af chefredaktøren K. R. Norman fra Cambridge (august), samt professor C. Caillat og N. Balbir, begge Paris (oktober). Chr. Lindtner har besøgt forskellige nordamerikanske universiteter, bl.a. for at sondere mulighederne for støtte herfra og for at orientere om ordbogen og dens problemer. Han har endvidere holdt kontakten til de tyske kolleger ved lige, bl.a. gennem møder med professorerne W. Rau og O. von Hinüber, henholdsvis Marburg og Freiburg, og professor H. Bechert, Göttingen.

På den danske side arbejder paliordbogen med et årligt budget på omkring 200.000 kr. Midlerne hidrører ligeligt fra Carlsbergfondet og Statens humanistiske Forskningsråd og anvendes til aflønning af en videnskabelig medarbejder på halv tid bistået af en sekretær på deltid og til dækning af omkostninger i.f.m. trykning, kontorhold m.v. For trykningen svarer Bianco Luno, for udgivelsen står Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, for distributionen selskabets agent, Ejnar Munksgaard a/s, København.

Fra tysk side yder Akademie der Wissenschaften

und der Literatur Mainz sit bidrag ved opretholdelsen af et veludstyret ordbogskontor besat på fuld tid, p.t. af Friedgard Lottermoser. – Desuden yder Union Académique Internationale et mindre årligt beløb, hvoraf hovedparten anvendes til at honorere dr. H. Kopp, Heidelberg, for det indekseringsarbejde han på egen tilskyndelse udfører for os. Et lille restbeløb anvendes til dr. E. Grinsteads edb-registrering af paliord her i København. – I Calcutta har den indiske regering år tilbage oprettet et ordbogskontor. Under ledelse af dr. H. Chatterjee er vore indiske kolleger for tiden beskæftiget med at forberede artikler til offentliggørelse i det første af de påtænkte konsonantbind.

Så snart ordbogens fremtidsudsigter tegner sig lidt klarere er det hensigten at fremme arbejdet ved anvendelsen af en personlig computer til tekstbehandling.

Chr. Lindtner

10. Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre

Historie:

Det Internationale Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre – RCT – er en selvstændig, uafhængig og selvejende institution, der arbejder med at rehabiliterer mennesker, der har været udsat for tortur, og som har fået asyl i Danmark.

RCT blev som selvstændig institution startet i slutningen af 1982 og åbnet officielt den 5. maj 1984 i to ældre professorboliger på Juliane Maries Vej (Rockefeller-komplekset), som er stillet til rådighed af Københavns Universitet. Forud lå flere års arbejde på Rigshospitalets Neuromedicinske Afdeling, hvor en gruppe læger, fysioterapeuter, sygeplejersker m.fl. havde udviklet de behandlingsmetoder, som danner grundstammen i RCT's behandling af torturofre.

Arbejdsområder:

RCT's arbejdsområder er fastlagt i centerets vedtægter:

1. Man skal behandle mennesker, der har været udsat for tortur og disses familier.
2. Man skal undervise dansk og udenlandsk sundhedspersonale i behandling.
3. Man skal udføre og igangsætte forskning af tortur og torturfølger.
4. Man skal etablere og drive et internationalt dokumentationscenter om tortur, torturfølger og behandlingsmetoder.

RCT's virksomhed er ikke baseret på frivillig ar-

bejdskraft. Man har fra starten lagt sig fast på, at det arbejde som udføres ved RCT, af hensyn til de mennesker som har behov for behandlingen, kræver en fuldtidsindsats af højt kvalificerede professionelle. Dette kan kun sikres ved ansættelse af den nødvendige stab.

Der er for øjeblikket 29 fastansatte svarende til 21,5 årsværk (læger, psykologer, fysioterapeuter, socialrådgivere, sygeplejerske, sekretærer, lægesekretærer, bibliotekarer, bogholder, rengøringsassistent, kontormedhjælper og økonom).

Herudover har RCT tilknyttet en fast kreds af tolke og konsulenter inden for følgende områder: speciallæger, tandlæger, undervisning og forskning.

Behandling

Behandlingen af mennesker, der har været udsat for tortur, varetages ved RCT som et tværfagligt arbejde af et team bestående af læger, psykologer, fysioterapeuter, socialrådgivere og sygeplejerske.

Man forsøger på én gang at behandle både de fysiske og psykiske skader den enkelte er blevet påført og inddrage de sociale problemer, som oftest også er en del af hverdagen for flygtninge i Danmark. Eventuelle børn og ægtefæller tilbydes undersøgelser og behandling.

Ved særligt omfattende undersøgelser eller nødvendige operationer har RCT til stadighed et tæt samarbejde med Rigshospitalet, hvor man kan foretage indlæggelser på Neuromedicinsk Afdeling, hvor RCT råder over 2 senge. De torturofre der behandles ved RCT lider af identitetsændringer, hovedpine, smerter i mange dele af kroppen, permanent træthed, angst, mareridt og andre søvnforstyrrelser, hukommelses- og koncentrationsbesvær, depressioner, følelsen af nedsat selvværd og seksuelle problemer som de vigtigste symptomer.

Behandlingstiden ved RCT er individuel – det er ikke muligt på forhånd at sige, præcis hvor lang tid forløbet vil vare. Det er den enkeltes problemer, som afgør indsatsens omfang og længde. Behandlingsperioden varierer fra ca. 6 måneder til 1½ år.

Derfor er det vanskeligt præcist at fastlægge RCT's behandlingskapacitet, men man påregner, at det vil være muligt at gennemføre og afslutte behandling af ca. 50 personer plus disses ægtefæller og børn om året.

Denne kapacitet er for øjeblikket under det registrerede behov – RCT's venteliste er på næsten 100 personer plus disses ægtefæller og børn. Men det har fra centrets start været klart, at RCT ikke skulle gøres større end at man hele tiden kan bevare fordelene ved den lille og overskuelige virksomhed. RCT må ikke få præg af en større hospitalsklinik.

Behandlingskapaciteten er fra RCT's side øget ved

at centret vejleder og rådgiver ved behandling af torturofre, der ikke behandles direkte på centret, men af et net af praktiserende læger, psykologer og psykiatere, der har været undervist af RCT's medarbejdere (se senere under undervisning).

Behandlingskapaciteten er yderligere øget ved, at centret har medvirket ved oprettelsen af et rehabiliteringscenter beliggende i Sønderjylland. Andre centre er under opbygning i Danmark, ligeledes under rådgivning fra RCT.

Undervisning

Det har også fra starten været en del af centrets arbejde at undervise sundhedspersonale andre steder i og uden for Danmark for herigennem at øge behandlingskapaciteten både lokalt i Danmark og på verdensplan.

Det har været gjort både ved internationale seminarer afholdt ved RCT, ved nationale seminarer ved RCT og rundt omkring i Danmark og ved at tværfagligt sammensatte undervisningsteams fra RCT er rejst til andre lande (Norden, Europa, USA og 3. verdens land i Sydøstasien, Afrika og Latinamerika).

RCT tilbyder i Danmark seminar – undervisning til sundhedspersonale under uddannelse (medicinske studenter, psykologistuderende, socialrådgivere, fysioterapeutstuderende og andre). Som noget helt specielt er vi kommet fast ind i undervisningen af medicinske studerende ved Københavns Universitet. Det er foreløbig det eneste sted i verden noget sådant sker. Vi håber, at denne undervisning vil kunne udvides til at omfatte alle medicinske studerende i landet. Resultaterne af dette undervisningsarbejde viser sig allerede mange steder. Der er en stigende forståelse for behandlingsbehovet og flere steder er der startet behandlingscentre eller andre behandlingstilbud tilpasset mulighederne og forholdene det pågældende sted.

I Danmark har RCT etableret et eksternt net af behandlere (praktiserende læger, psykiatere, psykologer m.fl.), der i snævert samarbejde med RCT påtager sig behandling af torterede og dermed bidrager til i nogle tilfælde at gøre behandlingstiden ved RCT kortere, i andre tilfælde kan behandlingen afsluttes af lægerne i det eksterne net.

Uden for Danmark er der i oktober 1985 startet et center for torterede flygtninge i Stockholm og i februar 1986 åbnede et center i Paris. I Philippinerne blev to læger, der har tæt kontakt til RCT i marts 1986 bemyndiget til at åbne en afdeling for frigivne politiske fanger (der ofte har været hårdt torterede) på et af Manila's større hospitaler. I USA er åbnet et center i Minnesota, der er i den præliminære fase og et center i New Jersey vil blive åbnet i oktober 1986. Begge centre er opbygget efter rådgivning fra RCT.

Forskning:

En forudsætning for løbende at kunne give den mest kvalificerede undervisning og information er, at der også foregår forskning. Den forskning som foretages ved RCT er ikke baseret på forsøg hverken med mennesker eller dyr, men alene på registreringer af de torturformer og -følger, som behandlerne bliver præsenteret for. Yderligere registrerer man de erfaringer, man løbende gør i behandlingen, således at man hele tiden kan justere og forbedre metoderne.

Forskningen ved RCT foregår både som en integreret del af behandlingen og som enkeltprojekter, hvor man undersøger særlige dele af torturproblematikken.

Af sådanne enkeltprojekter, som enten er gennemført, eller som er under udførelse, kan nævnes et projekt om torturens globale epidemiologi, hvor oplysninger om 200 torterede fra 18 lande bearbejdes. Der arbejdes på et projekt om psykiske problemer hos børn af torterede, og på et reumatologisk forskningsprojekt. En undersøgelse af hovedpine hos torterede blev afsluttet i 1985.

RCT har deltaget i adskillige møder og kongresser og bl.a. organiseret et symposium: »Torture victims« ved World Psychiatric Associations regionale kongres i Athen i oktober 1985.

Dokumentationscenter:

RCT påbegyndte i slutningen af 1985 opbygningen af et internationalt dokumentationscenter, hvor der løbende vil blive systematiseret og registreret viden om tortur, følger af tortur og behandlingsmetoder. RCT har i kraft af sine omfattende internationale kontakter en enestående mulighed for at opbygge et sådant dokumentationscenter, hvis materiale vil kunne benyttes både af RCT's eget personale og af sundhedspersonale, politikere, journalister, videnskabsmænd og andre interesserede fra hele verden.

Materialet vil bestå af bøger, seminarpapirer, artikler, rapporter, film, foto, video og bånd. Registreringen vil ske på EDB, således at der hurtigt og effektivt vil kunne foretages søgninger i materialet af RCT's bibliotekarer.

International Fond for Rehabilitering af Torturofre:

I 1985 stiftedes på initiativ af RCT en international fond. Centrets juridiske rådgiver fhv. justitsminister, professor Ole Espersen er formand. Formålet med denne fond er at støtte etablering af behandlingstilbud for torterede, at yde rådgivning, undervisning og information specielt i 3. verdens lande. Samtidig vil fonden søge at skaffe økonomiske midler til disse formål. I bestyrelsen er der for øjeblikket repræsentanter fra Sydøstasien, Latinamerika og Danmark, og det er tanken, at også Afrika skal repræsenteres.

Økonomi:

RCT har som en uafhængig selvejende institution selvstændig økonomi. I 1985 besluttede Folketingets finansudvalg at bevilge RCT et fast årligt tilskud på kr. 3 mill., som bliver reguleret efter de normale regler. Centrets samlede udgifter var i 1985 på ca. 6,5 mill. fordelt med ca. 2,3 mill. til behandling, 1,5 mill. til undervisning/information, 1,6 mill. til forskning og 0,9 mill. til administration. Det nystartede dokumentationscenter brugte 0,1 mill.

For 1986 er budgettet på godt 7,6 mill. og der skal således skaffes over 4 mill. kr. fra anden side end staten.

Årsberetning:

RCT har udgivet årsberetninger for 1984 og 1985 – de kan rekvireres ved henvendelse til centret. Juliane Maries Vej 34, 2100 København Ø, tlf. 01 39 46 94, giro 38 39 40.

Publikationer:

Agger, Inger & Alberto Duarte, Inge Kemp Genefke, Inge Lunde: Torturofre – om psykoterapi af flygtninge, der har været udsat for tortur. – Nordisk Psykologi, 1985, vol. 37 (3), s. 177-192. – Bibliografi.

Artiklen beskriver de fysiske, psykiske og sociale følger af tortur og giver et forslag til psykologisk behandling.

Bloch, Inge & Grete Svendsen: Mot tortyr. – Invandrere & Minoriteter, 1985, vol. 12, 4-5, s. 46-48.

– Om RCT's formål og aktiviteter som behandling, undervisning og forskning og om det internationale netværk. Den tværfaglige behandling af torturofrene beskrives.

Cohn, Jørgen & Kirsten Inger Mygind Holzer, Birgit Severin, Lis Danielsen, Lone Koch, Steen Thøgersen, Ole Aalund: A study of Chilean Refugee Children in Denmark. – The Lancet, 1985, august 24, s. 437-438. – Bibliografi.

Forfatterne har undersøgt 85 chilenske børn af torturofre og understreger nødvendigheden af også at inddrage børnene i behandlingen af torturofre.

Duarte, Alberto: Rehabilitering af torterede flygtninge. – i: Rehabiliterings Center for Torturofre. Årsberetning 1984. – København: RCT, 1985, s. 4-9. Også udgivet på engelsk.

Artiklen beskriver RCT's behandlingsmodel, der genopbygger personligheden efter tortur. Torturens formål og følger beskrives.

Genefke, Inge Kemp & Inge Lunde Nielsen: Kvinder

og tortur. – Ugeskrift for læger, 1985, vol. 147 (4), s. 354-355. – Bibliografi.

Der beskrives en række torturmetoder, der specielt anvendes over for kvinder, fordi de er kvinder. Det konkluderes, at det er vigtigt, at torturramte kvinder bliver hjulpet samt, at dette er en lægelig opgave. Jacobsen, Lone: Sykepleie til torturofre. – Sykepleien, 1985, 21, s. 4-7. – Bibliografi.

Omarbejdning til norsk af efterfølgende:

Jacobsen, Lone: Tillid og tryghed er forudsætningen for hjælp til torturofre. – Sygeplejersken, 1985, 27, s. 4-7, 24. – Bibliografi. Oversat af RCT til: engelsk.

November 1984 afholdt RCT sit fjerde internationale seminar om hjælp til torturofre og deres familier. Her refereres bl.a. forfatterens indlæg om sygepleje til torturofre som et nyt område inden for sygepleje.

Nielsen, Inge Lunde & Gudrun Boysen, Inge Kemp Genefke, Inger Agger, Inge Bloch, Alberto Duarte, Lone Jacobsen, Grete Svendsen: RCT – Internationalt Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre. En præsentation. – Ugeskrift for læger, 1985, vol. 147 (30), s. 2407-2412. – Bibliografi. Oversat af RCT til engelsk.

Artiklens formål er at beskrive udvikling af behandlingsmodeller, etablering og stabsopbygning samt RCT's hidtidige aktiviteter og en foreløbig evaluering heraf.

Pedersen, Birgitte og Ulla Wogensen, Peter Skov, Benny S. Møller: Den psykosociale effekt af fysisk aktivitet hos børn af torturramte familier. – Danmarks

Højskole for Legemsøvelser (DHL), maj 1985, 70 s. & 12 bilag.

Projekt fra DHL i samarbejde med RCT.

Svendsen, Grete: Fri for psykiske gener og igang med uddannelse trods 10 år med tortur. – Socialrådgiveren, 1985, 11, s. 10-11.

Socialrådgiverens rolle ved behandling af torturofre på RCT skildret på baggrund af en konkret sag.

Svendsen, Grete: Socialt arbejde med torturofre involverer hele familien. – Socialrådgiveren, 1985, 11, s. 8-9.

De sociale problemer, RCT's klienter har, må ses i nøje sammenhæng med deres situation som værende i eksil.

Tornbjerg, Anne & Lone Jacobsen: Violation of Human Rights and the Nursing Profession. – International Nursing Review, 1985, vol. 32 (6), s. 178-180.

Indlæg på ICN (International Council of Nurses) Congress i Tel Aviv juni 1985 om sygeplejefprofessionens medicinske og etiske ansvar for at engagere sig, når menneskers sundhed er truet i form af overtrædelse af menneskerettighederne.

Wallach, Marianne: Torture victims suffering from headache. – i: Headache 1985. Proceedings of the Second International Headache Congress, Copenhagen, June 18.-21., 1985/Jes Olesen & Peer Tfelt-Hansen, Kai Jensen (eds.). – Oslo: Universitetsforlaget, 1985, s. 322-323. – Bibliografi.

Om hovedpine hos torturofre, RCT's behandling og resultaterne heraf.

Hans Chr. Viemose